

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

KAPADOKYA KOMANASI GEÇ HELLENİSTİK - ROMA DÖNEMLERİ
SERAMİĞİ

Hayriye AKIL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA – 2008

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

KAPADOKYA KOMANASI GEÇ HELLENİSTİK - ROMA DÖNEMLERİ
SERAMİĞİ

Hayriye AKIL

I. DANIŞMAN : Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGINER

II. DANIŞMAN : Doç. Dr. Asuman BALDIRAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA – 2008

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Arkeoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

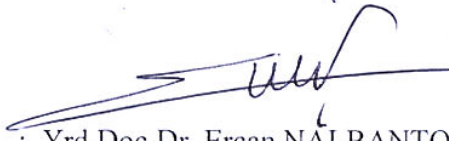
Başkan : Yrd.Doç.Dr. K. Serdar GİRGINER
(Danışman)

Üye : Prof.Dr. Mustafa H. SAYAR

Üye : Yrd.Doç.Dr. Murat DURUKAN

Üye : Yrd.Doç.Dr. Ercan NALBANTOĞLU

Üye : Yrd.Doç.Dr. Necdet SAKARYA

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2008

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

NOT : Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

KAPADOKYA KOMANASI GEÇ HELLENİSTİK – ROMA DÖNEMLERİ SERAMİĞİ

Hayriye AKIL

Yüksek Lisans Tezi, Arkeoloji Anabilim Dalı

I.Danışman: Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGİNER

II.Danışman: Doç. Dr. Asuman BALDIRAN

Nisan 2008, 105 sayfa

Kapadokya Komanası Antik Kenti (Şar Köy), Adana İli'ne 196 km uzaklıktaki Tufanbeyli İlçesinin 15 km kuzeydoğusundadır. Antik kentin büyük bir kısmı günümüzde köy yerleşimi altında kalmıştır. Ayakta kalabilen yapılar Roma Dönemi Anıt mezarı, Roma Dönemi tapınağına ait cella girişi ve Tiyatro Binasıdır. Roma Dönemi Anıt mezarı, Bizans Döneminde yeni eklemelerle kiliseye dönüştürülmüştür. Ayrıca Orta Tomas Tepe, Çatal Tepe ve çevresinde çok sayıda, çeşitli tipte mezar yapısı da günümüze ulaşmıştır (Kaya Mezarı, Taş Sanduka Mezar, Dromoslu Mezar, Yığma Mezar vs.).

Antik yazarların ve 19. yy. araştırmacıların ilgisini çeken bu kent kaynaklarda, kutsal kent olarak geçmektedir. Burada halkın “Ma” dediği Enyo Tapınağı bulunmaktaydı, halkı çoğunlukla dindar kişiler ve tapınakta yaşayan hizmetkarlardan oluşmaktaydı.

Şarköy'de Kapadokya Komanası'na lokalize edilen alanda 2002 yılında Yrd.Doç.Dr. K. Serdar Girginer tarafından yürütülen yüzey araştırmasında , Şar Köy Orta Tomas Tepe, Şar Köy Çatal Tepe, Şar Köy Ortak Bahçeler (Kavak Tepe) olarak isimlendirilen alanlardan toplanan seramik içinde yer alan Geç Hellenistik ve Roma Dönemlerine tarihlenen seramiklerin değerlendirilmesi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kapadokya Komanası, Şar Köy, Geç Hellenistik, Roma, Seramik.

ABSTRACT**LATE HELLENISTIC and ROMAN PERIOD CERAMICS of CAPPODOCIA
COMANA****Hayriye AKIL****Master of Arts Thesis, Department of Archaeology****Supervisor : Asist. Prof. Dr. K. Serdar GİRGİNER****Co - Supervisor : Asist. Prof. Dr. Asuman BALDIRAN****April 2008, 105 pages**

Ancient city of Cappodocia Comana (Şarköy), located 15 km northwest of Tufanbeyli which is a small town 196 km away from Adana. At the present the ancient city lies under the village settlement. Very few left from the old town these are Roman period mausoleum, Cella entrance of a Roman period Temple and the Theatre, The Roman period mausoleum converted to a church with new extantions in the Byzantine period. And different types of tombs found around Orta Tomas Tepe, and Çataltepe, (Rock tombs, sarcophagus, Dromos grave, conglomerated or piled graves).

The city attract attention of ancient writers and 19 century researcher and known as Holly City ,and had an Enyo Temple called "Ma" by the locals, Majority of the population was reliogous people, priests or servants of the temple.

Asst. Prof. Dr. K. Serdar Girginer performed a surface survey in the site localized as Cappodocia Comana in Şarköy in 2002. The Classification and evaluation of Late Hellenistic and Roman Period potteryys collected and gathered from the sites Şar Köy, Orta Tomas Tepe, Çatal Tepe , Ortak Bahçeler (Kavak Tepe) form the theme of this Study.

Key Words: Cappodocia Comana, Şar Köy, Late Hellenistic, Roman, Pottery

ÖNSÖZ

Hocam Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGİNER tarafından Yüksek Lisans tez konusu olarak Kapadokya Comanası geç dönem seramiklerini çalışmam önerildiğinde büyük bir heyecanla kabul ettim.

Prehistorik Dönemlerden itibaren, Anadolu'nun oldukça önemli yerleşim yerlerinden birisi olan İç Anadolu Bölgesi'nde erken dönem seramikleri ile ilgili pek çok yayın olmasına rağmen geç dönem seramiklerini tanıtan yayın sayısı oldukça sınırlıdır. Bu çalışma ile, Kapadokya Komanası Antik kentine ait seramikler kataloglanarak birer arkeolojik belge niteliğine dönüştürülüp, İç Anadolu Bölgesi geç dönem seramiğinin tanıtımına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma Kapadokya Komanası'ndan toplanan geç dönem seramik malzemenin tanıtımı için yapılan ilk çalışma olup elde edilen malzemenin kataloglanmasını amaçlamakta ve ileride yapılacak çalışmaların ilk adımını oluşturmaktadır.

Beni bu konuda çalışmaya teşvik eden ve tüm çalışmam boyunca bana bölümde, çok rahat çalışma ortamı sunan Hocam Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGİNER'e çok teşekkür ederim. Ayrıca yardımlarından dolayı Hocam Doç. Dr. Asuman BALDIRAN'a ve Yrd. Doç. Dr. Ercan NALBANTOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Malzeme seçimimde bana yardımcı olan ve değerli bilgileriyle çalışmamı yönlendiren Yrd. Doç. Dr. Murat DURUKAN'a ve Hatice KÖRSULU'ya çok teşekkür ederim.

Son olarak benden maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen aileme çok teşekkür ederim.

Hayriye AKIL

Adana, Nisan 2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
EKLER LİSTESİ	vii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1.Çalışmanın Konusu	1
1.2. Metaryal Metod	2

İKİNCİ BÖLÜM

KAPADOKYA BÖLGESİNİN JEOMORFOLOJİSİ, TARİHİ COĞRAFYASI, TARİHİ	3
2.1. Kapadokya Komanası.....	8
2.2. Kummanni Komana İlişkisi.....	11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR VE LİTERATÜR ÖZETİ	13
3.1. Kazılar	13
3.2. Epigrafik Çalışmalar.....	14
3.3. Yüzey Araştırmaları.....	15

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAPADOKYA KOMANASI SERAMİK GRUPLARI	18
4.1. Ağız Kenarı İçte Keskin Profilli Sığ Çanaklar.....	18
4.2. İçte Kaideye Geçişte Keskin Profilli Derin Çanaklar.....	19
4.3. Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çanak.....	19

4.4. Basit Ağız Kenarlı Küresel Gövdeli Çanaklar.....	20
4.5. Yuvarlatılmış Ağız Kenarlı Çanak.....	21
4.6. Dikey Ağız Kenarlı Çanak.....	21
4.7. Şişkin Gövdeli Çanak.....	21
4.8. Ağız Kenarı İç Bükey Profilli Sığ Çanaklar.....	21
4.9. Dışa Açık, Ağız Kenarı Dışta Kalınlaştırılmış Çanaklar.....	22
4.10. İç Bükey Ağız Kenarlı Fincan.....	22
4.11. Dış Bükey Ağız Kenarlı Fincan	24

BEŞİNCİ BÖLÜM

KATALOG.....	25
---------------------	-----------

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ.....	64
KAYNAKÇA.....	66
EKLER.....	73
ÖZGEÇMİŞ....	104

KISALTMALAR LİSTESİ

- Çev.** : Çeviren.
Çiz. : Çizim.
ÇT. : Çatal Tepe
Ed. : Editör
fig. : Figür.
KH. : Kavak Tepe Höyük.
lev. : Levha.
M.S. : Milattan Sonra.
M.Ö. : Milattan Önce.
OT. : Orta Tomas Tepe.
vd. : ve devamı.
yy. : yüzyıl

EKLER LİSTESİ

	sayfa
EK 1 – Levha I	73
EK 2 – Levha II	74
EK 3 – Levha III	75
EK 4 – Levha IV	76
EK 5 – Levha IV	77
EK 6 – Levha VI	78
EK 7 – Levha VII	79
EK 8 – Levha VIII	80
EK 9 – Levha IX	81
EK 10 – Levha X	82
EK 11 – Levha XI	83
EK 12 – Levha XII	84
EK 13 – Levha XIII	85
EK 14 – Levha XIV	86
EK 15 – Levha XV	87
EK 16 – Levha XVI	88
EK 17 – Levha XVII	89
EK 18 – Levha XVIII	90
EK 19 – Levha XIX	91
EK 20 – Levha XX	92
EK 21 – Levha XXI	93
EK 21 – Levha XXII	94
EK 23 – Levha XXIII	95
EK 24 – Levha XXIV	96
EK 25 – Levha XXV	97
EK 26 – Levha XXVI	98
EK 27 – Levha XXVII	99
EK 28 – Levha XXVIII	100
EK 29 – Levha XXIX	101
EK 30 – Levha XXX	102
EK 31 – Levha XXXI	103

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Konusu ve Amacı

Adana'nın 196 km. kuzeydoğusunda yer alan, (1958 yılına kadar Höketçe Nahiyesi, 1967 yılına kadar ise Mağara) Tufanbeyli İlçesi (Kızıлтаş 1999, 19), Şar Köy'de Kapadokya Komanası'na lokalize edilen alanlarda 2002 yılında Yrd.Doç.Dr K. Serdar Girginer tarafından yürütülen yüzey araştırmalarında (Girginer 2004a, 311; Girginer – Yüksel 2002 52-56; Girginer – Girginer et al. 2004b, 24; Girginer 2004c, 67; Yavuz – Girginer 2006, 257-262; Girginer – Özdemir et al. 2007, 233) , Şar Köy Orta Tomas Tepe, Şar Köy Çatal Tepe, Şar Köy Ortak Bahçeler (Kavak Tepe) olarak isimlendirilen alanlardan toplanan seramik içinde yer alan Geç Helenistik ve Roma Dönemlerine tarihlenen seramiklerin değerlendirilmesi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır (ek 1, lev. I a).

Şar Köy içinde kalan Orta Tomas Tepe ile Çatal Tepe arasından sonradan açılan bir yol geçmektedir. Bu nedenle yüzeydeki çalışmalar sırasında iki alan sadece isimlendirmede birbirinden ayrılmıştır. Orta Tomas Tepe kendi içinde on iki alana, Çatal Tepe ise iki alana ayrılarak toplama yapılmıştır. Ancak her iki alanın malzemesi incelendiğinde ortak karakterli olduğu anlaşılmaktadır. Malzeme değerlendirmesi sırasında bu iki alan aynı yerleşim olarak düşünülmüştür ve malzeme seçimi buna göre yapılmıştır. Diğer toplama yapılan alan ise köyün 500 m. doğusunda yer alan Ortak Bahçeler (Kavak Tepe) olarak adlandırılan alandır. Buradaki çalışmalar sırasında ise doğu yamaç, batı yamaç ve genel olmak üzere yerleşim üç alana ayrılarak toplama yapılmıştır.

Bu alanlardan toplanan söz konusu seramik parçaları yüzey malzemesi olması nedeniyle, stratigrafiye bağlı tarihleme olanağı vermemektedir. Bu nedenle, kaba seramik olarak tarif edilen seramik parçaları analogide yaşanacak güçlükler nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Ayrıca toplanan malzemenin çokluğu nedeniyle ikinci bir eleme daha yapılarak toplanan seramikler içinde yoğun grubu oluşturan “açık kaplar” bu çalışmaya dahil edilmiştir.

1.2. Metaryal ve Metod

Söz konusu alanlardan toplanan seramikler öncelikle elemeye tabi tutularak ilk elemelerde kaba nitelikli seramikler ayrılmış daha sonra ise geriye kalan seramik parçaları içinden bu çalışmanın asıl konusunu oluşturan “açık kap” formları seçilmiştir. Tasnifi yapılan bu malzeme laklanarak, işlevlerine göre gruplara ayrılmıştır. Bu grupların, ağız formlarındaki çeşitlilik göz önüne alınarak farklı alt gruplar oluşturulmuştur. Bu grupların öncelikle milimetrik kâğıt üzerine çizimleri yapıp ardından aydınager çizimleri yapılarak bilgisayar ortamında son rötuşları yapılmıştır. Ayrıca kataloga alınan seramik parçaları astar, hamur, renk, katkı, pişme ve bezeme özellikleri açısından da incelenmiştir. Katkı maddeleri seramik parçalarının cidarlarında açılan küçük kırıklar ve yüzeyde görülebilen katkı maddelerinin gözlemlenmesiyle belirlenmiştir. Astar ve hamur rengi belirlenirken Munsell renk katalogu kullanılmıştır (Munsell Soil Color Charts 1998).

İKİNCİ BÖLÜM

KAPADOKYA BÖLGESİ'NİN JEOMORFOLOJİSİ, TARİHİ COĞRAFYASI, TARİHİ

Kapadokya Bölgesi'nin jeomorfolojik özelliklerine bakıldığında; İç Anadolu güneybatı ve kuzeydoğu doğrultusunda, genç tersier – kuvarterner yaşlı volkanik faaliyet ürünlerinin oluşturduğu bir kuşak üzerinde yer alır. Bölgenin oluşmasına neden olan volkanlar, Hasan Dağı Volkanı, Melendiz Dağı Batı Volkanı, Erciyes Doğu Volkanı ve Nevşehir'in güneybatısında yer alan volkanlar topluluğudur. Bunlar neojen ve kuvarterner volkanizmasıdır. Neojen, alt Piyosen ve üst Miyosen jeolojik yaşına sahip olup, Kızılıkaya ignimbriti, Gülveri ignimbriti, Göreme lavı, Gelveri lavı, pembe tüfler ve andezitik kubbeler, andezitik lav akıntılarından oluşan kayaç grupları olup, yaklaşık 13 milyon yıl öncesine tarihlenmektedirler (Emre 1985, 31-32).

Tüm yöre III. ve IV. zaman başlarında Erciyes ve Hasan Dağı'ndan püsküren lav ve tüflerden oluşmuştur. Bu oluşumda etkili madde kalkerdir. Nevşehir ve Ürgüp arasında daha çok andezit tüfler bulunur. Erciyes Dağı'na yakın çevrelerde ise çeşitli çakmak taşları ve silis tabakaları yoğunlaşır (Emre 1985, 67).

Tuz Gölü'nün doğusunu, Nevşehir, Kırşehir, Niğde, Aksaray ve Kayseri İllerini kapsayan Kapadokya Bölgesi, Antik Çağ'da Batıda Galatia ve Lykaonia, Kuzeyde Pontos ve güneyde Kilikia ile kuşatılmıştı. Helenistik Dönem'e kadar oluşan sınırlar sonradan çeşitli değişikliklere uğramakla birlikte, temelde aynı kalmıştır (Aydoğan 1997, 946).

Kapadokya da ilk yerleşim izleri, yağışın tüm dünyada arttığı yeni bir dönem olan günümüzden 10 bin yıl öncesinde başlayan Holesen Çağı'nda görülmeye başlanmıştır. Bu çağda hayvanlar evcilleştirilmiş, tarım başlamış, obsidyen malzemenin kullanım alanı oldukça genişlemiştir. Kapadokya Bölgesi Prehistorik Dönem kültürlerini en iyi biçimde yansıtan yerleşimler Niğde Köşk Höyük, Aksaray Aşıklı Höyük ve Nevşehir Civelek Mağarası (Esin 1998,110) ile Çatal Höyük gibi yerleşmelerdir. Çatal Höyük yerleşmesindeki çalışmalarda çiftçilikle uğraşan en erken

köylerin sanıldığı gibi sadece Akdeniz de değil Orta Anadolu'da da var olduğu ortaya çıkmıştır. Yiyeceklerini kendileri yetiştirip, avcılık yapıp, aletler ve binalar yapmışlardır. Her yapıda olasılıkla 5-10 kişi arasında değişen bir aile yaşıyordu. Zaanat işleri, yemek pişirme, yemek yeme ve uyuma için kullanılan bir ana oda ile depolama ve yiyecek hazırlanmasında kullanılan yan odalar vardı. Bütün bunlar o döneme ait bir yerleşme için, ne kadar büyük olsa da, oldukça standarttı (Hodder 2006, 9).

M.Ö. III. binyıl sonu II. Binyıl başlarında Kapadokya'da Asurlular ticaret kolonileri kurmuşlardır. Kültepe'de bulunan ve Kapadokya Tabletleri olarak adlandırılan Asur Dilinde Çivi yazılı tabletler Anadolu'nun ilk yazılı tabletleridir (Aydoğan 1997, 946). Bu dönemde Anadolu ile Kuzey Mezopotamya arasında çok kuvvetli ve yaygın bir ticaret ağı kurulmuştu. Bu ticaretin Anadolu'da ki en önemli merkezi Kayseri/Kültepe Kaneş Karumu'dur. Anadolu'da Asurlular tarafından kurulan Karumların idare merkezi Kültepe idi ve yönetim bakımından bütün Karumlar Kanişe, o da doğrudan Asur'a bağlıydı (Özgüç 2005, 3,6).

M.Ö. 1650'lerde ise Hititler, merkezi Orta Anadolu'da olan güçlü askeri bir devlet kurarlar. Başkenti Boğazköy-Hattuşa'nın (Çorum İli) Orta Anadolu'nun sarp, dağlık ve ulaşılması güç bir yerinde bulunan bu devlet, kısa zamanda, ekonomik ve kültürel açıdan var olmanın temelini o zamanlar uygarlığın odak noktası olan Mezopotamya medeni dünyası içinde olduğunu kavramış, askeri işgal ve siyasi ilişkilerini bu yöne kaydırmıştır (Ünal 2002, 123).

İç Anadolu'nun çeşitli yörelerinde izlenen kaya kabartmaları ve benzeri anıtlar Hititler'in izlerini günümüze kadar taşıyan somut örneklerdir. Bunlar arasında en iyi bilinenleri kuşkusuz çoğunlukla büyük kralların betimleriyle donanmış kaya kabartmalarıdır. Hitit imparatorluk çağında, ülkenin doğal yol geçitleri ve su kenarlarındaki sarp kayaların yapay olarak düzeltilmiş yüzeylerinde, rölyef çalışılarak işlenmiştir. Fraktin, Taşçı I, Taşçı II, İmamkulu/Şimşekkayası, Hanyeri /Gezbel kaya anıtları, İç Anadolu'da bilinen Hititler'den günümüze ulaşabilmiş başlıca kaya anıtlardır (Girginer 2003, 232).

Hitit Devleti'nin M.Ö. 1200'lerde Balkanlar'dan gelen Frigler tarafından yıkılmasıyla, Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Geç Hitit Krallıkları ortaya çıkmıştır. Ancak Frigler siyasal topluluk olarak ilk defa M.Ö. 750'den sonra Anadolu'da etkin güç olmuşlardır, Midas döneminde ise (M.Ö. 725-696/675) bütün Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da egemen ve güçlü bir krallık düzeyine ulaşmışlardır. Anadolu'da Med (M.Ö. 585), daha sonrada Pers (M.Ö. 350) hakimiyeti görülmüştür (Akurgal 1995, 191).

Anadolu'daki Pers baskıları, M.Ö. 334 yılında Mekodanya Kralı Büyük İskender'in Çanakkale Boğazı'nı geçerek Troia yakınlarındaki Granikos Çayı vadisindeki 5 satraplığın askerlerinden oluşan Pers ordularını yenmesi ve Anadolu'yu İran politik hakimiyetinden kurtarmasıyla son bulmuştur (Ünal – Girginer 2007, 214-215).

İskender'in M.Ö. 323 yılında genç yaşta ve ardında hiçbir halef bırakmaksızın ölümü, kurmuş olduğu dünya imparatorluğunun, onu bir bütün olarak yaşatmak yerine parçalara bölerek yönetmeyi yeğleyen generalleri tarafından paylaşılmıştır. Bu paylaşım sırasında Kapadokya İskenderin sekreteri Eumenes'e verilmiştir. (Aslan 2000, 31-32)

Strabon döneminde bağımsız olan Kapadokya Krallığı on bölgeyi içermektedir. Strabon Kataonia'nın Kapadokya'nın onda biri kadar olduğunu söyler ve Kapadokyalıların eski bir kabile olarak kabul edildiğinden, Kataonia'lıları bunlardan ayırdıklarını belirtir. Strabon kendi zamanında Kataonialılar ile Kapadokyalılar kıyaslandığında ne dil, ne de adetler bakımından Kataonialılar'ın farklı olmadığını söyler (Strabon 1987,1-2).

Kapadokya Kralları listesi, ilk olarak Kapadokya'nın bağımsız olduğunu ileri süren yönetici III. Ariarathes'le, (M.Ö. 255/251-220) başlar. Ariarathes IV Eusebes (M.Ö. 220ca.162), Ariarathes V Eusebes Philopator M.Ö. (ca. 163 – ca 130), Ariarathes VI Epiphanes Philopator M.Ö. (ca. 129 – ca.111), Ariarathes VII Philometor M.Ö. (ca. 111- ca.100), Ariarathes Eusebes Philopator (ca.100-88) (Arslan 2000, 307).

Pontos Kralı Mithridates M.Ö. 103 yılında, Galatya'yı işgal etmiş, M.Ö. 99 yılında Kapadokya Bölgesi'nide ele geçirerek, oğullarından birini Kapadokya Krallığı'nın başına Ariarathes IX. Eusebes Philopator sıfatıyla kral yapmıştır. Bu da Kapadokya Krallığı'nın M.Ö. 100- 63 yılına kadar Mithridates tarafından yönetildiğini göstermektedir. (Arslan 2000, 134).

M.Ö. 27'de senato tarafından Augustus unvanı verilen Octavianus Roma'da imparatorluk dönemini başlatmıştır. Bu tarihten iki yıl sonra vasal kral Amyntas'ın bir suikast de öldürülmesi sonucu topraklarının Kilikya ve Pamphylia dışındaki kısımları birleştirilerek Galatia Eyaleti (Provincia Galatia) oluşturulmuştur. M.Ö 30 yılında Antonius tarafından Kleopatra'ya verilen Dağlık Kilikya ise Kapadokya Kralı Arkhelaos Filopatris'e verilmiştir.

M.Ö. 20 yılında Küçük Asya'ya gelen Augustus doğuda yaptığı toprak düzenlemesinde Küçük Ermenistan'nın bir kısmını Kapadokya Kralı Arkhelaos'un topraklarına katmıştır (Özsait 1982,381-382). Bu sırada Strabon, Pontos Kralı Polemon'un ölümü üzerine eşi Pythodoris, Kapadokya Kralı Arkhelaos ile evlenir. Bu evliliğin ardından Kapadokya, Pontos, Kommagene vasal Krallıklarıyla birlikte Roma Eyaletleriyle Fırat Nehri'nin güneydoğusundaki Partlar arasında tampon bölge olmuştur. Kapadokya Krallığı eyalet yapılmayıp uzunca bir süre vasal krallık olarak egemenlik sürmüştür. Bu durumun iki sebebe bağlanır; bunlardan birincisi Roma'nın bu bölgeyi eyaleti gibi kabul edip, herhangi bir tehdit oluşturmaması sebebiyle krallık olarak yaşamasına müdahale etmemesi, ikincisi ise ekonomik ve stratejik açıdan fazla önemli bulmamış olma ihtimalidir (Mansel 1971:574). Bu idare biçimi Augustus'un ölümüne kadar devam etmiş, Augustus'un M.S. 14 yılında ölmesiyle başa geçen Tiberius (M.S 14-37) zamanında Küçük Asya'da yapılan en önemli icraatlardan birisi Kapadokya'nın Roma Eyaleti haline getirilmesi olmuştur. Kapadokya Kralı Arkhelaos'u, Tiberius Roma'ya çağırılmış ancak onun burada ölümünün ardından, Kapadokya Roma Eyaleti olarak düzenlenmiş ve buraya vali olarak Germanicus atanmıştır. Germanicus halkın ödediği vergi miktarını azaltmış ve eyaletin yeni düzenlemesini yapmıştır (Özsait 1982, 384-385).

Vespasianus (M.S 69-79) döneminde Kapadokya, Galatia Eyaletiyle birleştirilmiştir. Böylece Küçük Asya topraklarının yarısına yakınına kapsayan bu büyük eyalet kuzeyde orta ve doğu Karadeniz kıyı kesiminin yanında Fırat Nehri sınır olacak şekilde güneyde Suriye Eyaleti sınırına kadar dayanmıştır. (Özsait 1982, 389). Birleşik eyaletin doğu sınırını oluşturan Fırat Nehri boyunca, Malatya'da (Melitine) diğeri Satala'da (Sadak) olmak üzere iki lejyon karargahı kurulmuştur. Galatia ve Kapadokya eyaletlerinin Valisi Domitius Corbulo, kendi eyalet sınırları içinden, Partlar'a karşı savaşmak üzere bu lejyonlara asker toplamıştır (Kaya 2004, 89). Ancak çok geniş alandaki bu eyalette baş gösteren yönetim güçlüklerinin ardından Traianus (M.S 98-117) zamanında Galatia ve Kapadokya tekrar iki ayrı eyalet haline getirilmiştir (Özsait 1982, 390). Asker imparatorlar döneminde bozulan imparatorluk sistemi sebebiyle Sasaniler, M.S. 260'ta Şahpur'un önderliğinde Suriye, Kilikya ve Kapadokya Eyaletlerini topraklarına katmıştır.

M.S. 262 yılında Postumus döneminde bu bölgeler tekrar Roma idaresine geçmiştir. Kuzey Karadeniz'den, Pontos ve Kapadokya'ya, gelen Got kavimlerinden Maeotidler'in istilası M.S. 275-276 tarihinde imparator Tacitus tarafından durdurulmuştur (Akşit 1985:413, 461).

M.S. 293'te kurulan I. Tetrarhi döneminde Kapadokya'nın da içinde bulunduğu doğu eyaletleri, Augustus unvanı verilen Diocletianus'un idaresine verilmiştir (Ostrogorsky 1999, 31-32). Büyük Constantinus ile (M.S. 306-337) başlayan II. Tetrarhi Döneminde Kapadokya Eyaletinin içinde bulunduğu Asia eyaleti Galerius'un idaresine verilmiştir (Akşit 1985:507).

Constantinus'un M.S. 337'deki ölümünden sonra Doğu Eyaletleri oğlu Constantinus'un payına düşmüştür (Yıldız 1982, 489). Roma İmparatorluğunun M.S. 395 yılında ikiye bölünmesiyle Anadolu Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğunun egemenliğine girmiştir (Ostrogorsky 1999, 49). Constantinus döneminde, sayıları çok artmış olmakla birlikte dinleri imparatorluk içinde meşru sayılmayan ve her türlü takibat, işkence ve eziyete uğrayan Hristiyanlara, ilk olarak Milano'da 311 ve daha sonra 313 yılında çıkardığı fermanlarla birçok haklar vermiştir (Yıldız 1982, 488).

Hristiyanlığın resmen kabulünden sonra Kapadokya bölgesi önemli bir Hristiyanlık merkezi olmuştur. M.S. 4. yy. ortalarında Kayseri Piskoposu Basileios, Kapadokya’da kurduğu manastır için kurallar hazırlamaya koyulmuş, Mısır, Suriye ve Filistin’de gelişen manastır sisteminden hoşnut olmayan Basileios, Pakhomios tarzı manastır sistemini çeşitli değişikliklerle Anadolu’ya uyarlamaya çalışmıştır (Talbot 1999, 166).

Bizans öncesi devirde, M.S. 3. yy. ortalarından erken Bizans Devrine kadar Anadolu İran - Sasani Devletinin akınlarına uğramıştır. İran Hükümdarı Hüsrev II, 605 yılında Bizansa karşı giriştiği büyük taaruzda Kayseri’yi ele geçirmiştir. Ancak bu hakimiyet uzun sürmemiş 611’de kayseri tekrar Bizans hakimiyetine girmiştir. Suriye ve Mezopotamya Araplarca kesin olarak ele geçirildikten sonra, Anadolu’ya akınlar başlatmışlardır. Araplar ilk olarak Muaviye döneminde 647’de Kapadokya’ya girmiş ve Kayseri’yi ele geçirmişlerdir. 726 yılından itibaren Araplar her yıl Anadolu’ya akınlar düzenlemişlerdir. Bu akınlar Leon III döneminde 733 yılından sonra etkinliğini yitirmiştir (Ostrogorsky 1999, 40,78,88,146).

Türkler’in 9. yy. ‘dan itibaren Anadolu’ya yaptıkları seferler özellikle 1071 Malazgirt Zaferine kadar yapılan mücadelelerde Bizans’ın doğu sınırlarındaki öncü kuvvetlerinin oluşturduğu Gürcü, Ermeni ve Abhazlar’ın direnişleri kırılarak, batı yöndeki yollar üzerinde yer alan Erzurum, Erzincan, Malatya, Sivas, Kayseri, Konya gibi belli başlı Bizans savunma merkezleri etkisiz hale getirilerek Türkler kesin olarak Anadolu’ya yerleşmeye başlamışlardır (Sevim 1988, 109).

2.1. Kapadokya Komanası

Adana İli’ne 196 km uzaklıktaki Tufanbeyli İlçesi sınırlarında yer alan Şar Köy, ilçenin 15 km kuzeydoğusundadır (ek 2, lev. II a),(Kızıldaş 1999, s.19,22). Şarköy içinde kalan Antik Komana kenti, Antitoros Dağları içinde yer alan kuzeybatıda Kılıkoyak ve güneydoğuda Karakoyun Dağları arasında bulunan oldukça dar bir vadide ve Seyhan Nehri’nin yukarı kaynaklarından Göksu Irmağı’nın suyu bol kollarından biri olan Sarız (Sarus) Irmağı üzerinde yer alır (ek 3, lev.III a,b) Antik kentin büyük bir kısmı günümüzde köy yerleşimi altında kalmıştır. Korunabilen kalıntıların büyük kısmı nehrin batısında, tiyatro ve özellikleri bilinmeyen birkaç yapı ise nehrin doğu tarafında kalmaktadır (ek 4, lev.IV a,b), (Ünal – Girginer 2007, 55).

Strabon’a göre, Antitoroslar’da derin ve dar vadilerde Komana ve buradaki halkın “MA” dedikleri Enyo Tapınağı bulunuyordu (Strabon 1987, 4). Burada “MA” adı verilen tanrıçaya tapınılıyordu. Bu tanrıça belirgin dış görünüşüyle savaş motifini şahsında temsil etmiş ve bu yönüyle ünlenmiş olmakla birlikte aynı zamanda doğanın yaratıcısı “Büyük Ana Tanrıça”ydı (Çapar 1995, 597). Strabo aynı adı taşıyan iki kenti tanrıça “MA”nın ana kült merkezi olarak göstermiştir. Bunlardan birincisi Şar Köy’e lokalize edilen Kapadokya Komanası, diğeri ise Tokat’ın 15 km kuzeydoğusunda Gümenek’te yer alan Pontos Komanası’dır (Strabon 1987, 32). Her iki Komana’nın yazıt ve sikkelerinde doğrudan bir “MA” adı yoktur ancak yazılı kaynaklarda Kapadokya Komanası’nda tapınılan tanrıça, halkın “MA” olarak bildiği Enyo ya da Bellona adlarıyla gösterilmiştir. Roma diktatörü Sulla’nın M.Ö. 88 yılında Anadolu’da Pontos Kralı Mithradates VI Eupator’a karşı savaşmak üzere Anadolu’ya gelmiş ve bu olayın ardından “MA” kültü Roma’ya götürmüştür (Çapar 1995, 583- 584). Tanrıçanın Roma’ya götürülmesinden sonra, belgelerde tanrıçanın kültüyle bağlantılı olarak Fanatici ve Bellonarii diye adlandırılan tanrıçanın rahipleri görünmektedir (Çapar 1995, 593).

Strabon Kapadokya Komanası’nın önemli bir kent olduğunu, halkını çoğunlukla dindar kişiler ve tapınakta yaşayan hizmetkarların oluşturduğunu belirtir. Halkı Kataonialılar olup, genellikle krala tabi olarak sınıflandırılırlarsa da, aslında çoğunlukla rahibe tabidirler. Rahip, tapınağın ve hizmetkarların ruhani başkanıdır. Strabon orada konuk olduğu sırada kadın erkek karışık tapındaki rahip ve hizmetkarların sayısının altı binden fazla olduğunu söyler. Ayrıca tapınağın, geliri rahipler tarafından kullanılan önemli arazilerinin bulunduğunu belirtir. Strabon ayrıca Saros (Sarız) Nehri’nin Komana’nın içinden geçtiğini Toroslar’ı geçerek Kilikya ovalarına indiğini ve denize döküldüğünü de belirtmektedir (Strabon 1987, 4).

C. Texier, Komana’dan Kapadokya’nın en ünlü şehri olarak bahseder. Halkının Kataonialı olduğunu ve ruhani liderlerine sadık olduklarını söyler. Bu ruhani liderlerin kral soyundan geldiğini ve hükümet işlerinde etkili olduğunu belirtir. Niğde ili sınırları içinde kalan Tyana antik kentinde yer alan Jüpiter tapınağından bahseder ve Komana antik kentinde yer alan Bellona tapınağındaki rahipleri Jüpiter tapınağı rahipleriyle

karşılaştırır. Komana'daki rahiplerin makamca Jüpiter tapınağındaki rahiplerden daha üstün olduğunu yazar (Texier 2002, 18).

Ancak Texier aynı cilt içinde ilerleyen sayfalarda, Haçin'i (Adana'nın İlçesi Saimbeyli) ziyaret ettiğini ve Mağrasuyu kenarında kendisine tarif edilen Şerh Kalesi harabelerinden bahseder burada çok sayıda kale, kilise ve saray harabelerinin olduğunu belirtir bu harabelerin yer aldığı mevkii Kapadokya Komanası olarak belirtir ancak burayı ziyaret olanağı bulamadığını da söyler (Texier 2002, 139). Eserinde de verdiği bilgiler genelde Strabon'dan aktarılmıştır.

Şar'daki geç dönem kalıntılarını ilk kez Chantre, 1893-1894 yıllarında incelemiştir. Daha sonra Grothe ve Strzygowski 1906-07 yıllarındaki çalışmalarında Strabon'un verdiği bilgilerin ışığında Komana Kapadokya'yı Şar'a yerleştirmişler ve antik şehrin kültür tarihini, tarihi coğrafya ve topoğrafyasını incelemişlerdir. Jacopi 1936 yılındaki yayınında buradaki yapılardan bahsetmiştir (Girginer 2005, 378).

1800'lü yılların sonlarında ise Ramsay Antitoroslar'ı geçen yollar içinde, Şar'ın güneydoğusunda aranması gereken Kokussos (Göksun) ile Komana'dan, Kayseri'ye giden Roma yolları ile ilgili olarak bahseder. Itineraria Antoniniana'nın Komana'yla ilgili verilerini kontrol ederken, Komana'nın ana yoldan içeride, dolayısıyla bu yoldan sapılarak gidilen küçük bir vadinin içinde olduğunu belirtir.

Bunun dışında verdiği bilgiler içinde, rahiplerin kurduğu bu şehir örnekleri içinde Komana Kapadokya'yı da sayar. Ayrıca Şar'ın doğusunda bulunan Kemer'in muhakkak bir Roma şehri olduğunu, adının da Sirica olması gerektiğini söylemektedir. Ptolemy'nin Kataonia şehirleri listesi içinde Komana'nın da yer aldığını, Kataonia'nın şehirlerini verirken de hem Komana'yı, hem de Sirica'yı belirtir. Ramsay, Komana'ya Sirica'dan tek bir Roma yolunun olması gerektiğini de yazar (Ramsay 1960, 88,303,304). Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nün yüzey araştırmaları sırasında, Şar'dan doğuya Akçay'ın ters yönünde ilerleyip, Kapanıktepe'den kuzey yönüne doğru Çirişli Deresini takip ederek doğudaki MollaHüseyin Köyü'nün bir mahallesi olan Kazoynağı'ndan devam ederek, Kötüçal Tepe'nin kuzey eteklerinden Kemer Köyü'ne ulaşılabilen bir yolu tespit edilmiştir (Girginer – Girginer et al. 2006,

301). Bunun dışında Ramsay, Sirica ile Komana arasında, Sirica'dan 2-3 mil mesafede PNB, PNT (152 ve 153) rakamlarını gösteren mil taşlarının bulunmuş olduğundan bahseder (Ramsay 1960, 346).

Kapadokya Komanası'nı ziyaret eden diğer bir araştırmacı da M.U. Anabolu'dur, geçen yüzyılın gezginlerinin bahsettiği Roma Çağı tapınaklarının kalıntılarını bulup incelemek amacıyla Şar'ı ziyaret etmiştir (ek 5 - 7, lev. V - VII a,b). Buradaki tapınak, tiyatro, kilise, mezar anıtı ve hamam binalarının çok iyi korunmuş olduğunu söyleyen Anabolu, özellikle Kırık Kilise olarak adlandırılan anıt mezar üzerinde durmuş ve bu yapının rölevesini çıkarmıştır (ek 8 -9, lev. VIII-IX a,b). 19. yy. gezginleri tarafından yapının ayrıntılı bir şekilde anlatılmış olmasına rağmen zemin katta yer alan mezar odasının yapı ile ilgisinin tespit edilemediğini belirtir. İlk olarak 20. yy. da rahip G. Jerphanion, mezar odasını bulmuş ve yapı ile olan ilişkisini tespit etmiştir. Anabolu, yapıyı farklı mezar anıtlarıyla karşılaştırır ve sonuç olarak yapıyı Geç Roma Dönemine (M.S.3. yy.'ın sonu hatta 4. yy. ilk yarısına) tarihler (Anabolu 1967, 5vd.). Anabolu incelemelerinden sonra, Şar'daki kalıntıların Kapadokya Komanası'nın kalıntıları olduğundan şüphe duyulmaması gerektiğini belirtmiştir. Sadece yerleşme bölgesinde bulunmuş olan yazıtlarda ve daha sonraki çağlarda yaşamış olan yazarların eserlerinde "Komana" adına rastlanmamış olması araştırmacıya ilginç gelmiştir, ancak Waddington'ın 1883'de yayımlamış olduğu yazıtlardan bazılarında burada oturmuş olanların burayı "Hieropolis" olarak adlandırmış oldukları görülür. Dolayısıyla "Komana" adının daha özel olarak kutsal mahalli, "Hieropolis" adınınsa kutsal mahallin etrafında gelişmiş ve ancak baş rahiplerin nüfuslarının sona erdirilmesinden sonra hakiki bir şehir karakterini kazanmış olan yerleşmeyi adlandırmış olması akla daha yakın gelmektedir (Anabolu 1967, 6 ; Wanddington 1883, 125).

2.2. Kummanni – Komana İlişkisi

Sadece isim benzerliğinden yola çıkılarak eşitlenmek istenen Kizzuwatna'nın kutsal kenti, başkenti ve kült merkezi olan (Girginer 2005, 378) Kummanni'nin adı, Kizzuwatna ve Adana gibi Hurrice'den gelmektedir. Aynı isim elemanı, büyük Hurri Tanrısı Kumarbi'nin kült merkezi Kumme veya Kummiya'da da saklıdır ve sonuna -ni soneki eklenerek türetilmiştir. Hurrice kumma sözcüğünün "mukaddes" anlamına geldiği öne sürülmüştür bu da Kapadokya Komanası'nın kutsal karakterinin sadece

Romalılar devriyle sınırlı kalmadığını açıkça göstermektedir. Kummanni, Grekçe’de Hieropolis (Mukaddes Kent) anlamına geliyordu. Bunun dışında Hiyeroglif Luvicesi’nde kuman (purus) “temizlemek, kutsamak, takdis etmek, kurban etmek” fiili mevcuttur, ancak Kummanni kent adı Luviler’den önce var olup bu fiil olasılıkla Hiyeroglif Luvicesi’ne Hurrice’den alınmıştır. Gerek idarecilerinin, gerekse sakinlerinin tamamının rahiplerden oluştuğu kutsal Anadolu kentlerinin öncülerinin daha Hititler devrinde mevcut olduğu bilinmektedir. Bu tür kentlere “mukaddes kent” veya “tanrı kenti” deniliyordu. Tüm ülke Fırtına Tanrısı’na aitti ve Hitit kralı idari yetki ve gücünü tanrılardan almaktaydı, yani buralarda hem mülkiyet hem de idari yetki, mutlak olarak rahiplerin dolayısıyla tapınakların elindeydi. Özellikle Bizans devrinde karşılaştığımız ve başında bir azizin bulunduğu kentlerin kökeni bu eski devirlere kadar uzanmaktadır (Ünal – Girginer 2007, 53 -54). Daha önce bahsettiğim gibi Strabon’da Komana Kentinin sakinlerinin tamamen rahiplerden oluştuğunu ve halkın MA diye bildiği Enyo tapınağının bulunduğunu söyler (Strabon 1987, 4).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR VE LİTERATÜR ÖZETİ

3.1. Kazılar

Şar Köy’de ilk kazı çalışmaları 1967 Ağustosunda Richard P. Harper başkanlığında başlamıştır. Araştırmacı kazıya başlamadan önce topoğrafik çalışmalar yapmıştır. Richard Lawless’in yardımıyla ayakta kalan tüm yapıları da içine alan Şar Köy’ün doğusunun haritasını çıkarmıştır. Ayrıca Kurubel’e doğru uzanan Kayseri yolunun yerini tespit etmeye çalışan Harper, bu yönde iki mil taşının olduğunu söylemektedir (Harper – Bayburtluoğlu 1968b, 107).

Kazıya Şar Köy’ün kuzeyinde yolun kenarında yer alan anıtsal Roma mezarında (Kırık Kilise) başlanmıştır. Senatör Aurelius Claudius Hermodoros’un adını taşıyan bu yapıda kazıya başladıktan kısa süre sonra yapının doğu ucunda yer alan apsis kısmı açığa çıkarılmıştır. Böylece yapının Roma mezarından, Bizans dönemine tarihlenen bir kiliseye dönüştürüldüğü anlaşılmıştır. Tamamen iyi işlenmiş taş işçiliğine sahip yapının alt kısmında yer alan mezar odaları ve odanın zemini kaçak kazılar sırasında tahrip edilmiştir. Yapının ön yüzünde yer alan alınlığa ait parçaların bir kısmı binanın önünde yerde gömülü olarak bulunmuştur. Yapının üst kısmına Bizans döneminde eklenen duvar izlerini de takip eden Harper, yapıya bu dönemde kuzey ve güney yönde transept eklendiğini belirtir. Harap bir görünüme sahip batı duvarının iç kısmı Bizans döneminde yeniden düzenlemeler sırasında ana mekana daha fazla yer açmak için, orta kemerden uzanan çatı ve duvarlar yıkılmıştır. Günümüze kadar gelebilen zemindeki kireçli sıva izleri bu duvarın, aşağıdaki iç odanın yıkılan batı duvarı ile nasıl bağlandığını göstermiştir. Yapının kuzey ve güney duvarları pencere ve kuzey duvara da kapı eklemek için yeniden inşa edilmiştir(Harper - Bayburtluoğlu1968a, 150).

Strzygowsk, yapıyı Spalato’daki Diocletian’ın sarayı ile karşılaştırmıştır. Harper ise yapıyı, Kayseri – Develi ilçesi Gereme’de yer alan Roma mezarı ile karşılaştırır, ve sonuç olarak bu yapısında M.S. 4. yy. başlarına tarihlendirilebileceğini söyler(Harper-Bayburtluoğlu 1968b, 109).

Ayrıca buradaki çalışmalar sırasında Roma mezarına ait olması gereken bir çok parçanın yanı sıra, kiliseyi dolduran yıkıntılar da tekrar kullanılmış malzemeler içinde, bir dizi yazıtlı mezar taşları, sakallı bir büstün sağ tarafı, antik çağda demir kıskaçlarla tamir edilmiş bir lahit parçası da bulunmuştur.

Kazının bir sonraki bölümünde halk arasında Ala Kapı olarak adlandırılan küçük bir Roma tapınağının ayakta kalan 11 m. uzunluğunda 9.60 m. genişliğinde ki cella giriş kapısı üzerinde yoğunlaşmış (ek 10, lev.X, a,) ve bu yapı etrafında tapınağa ait pek çok mimari eleman etrafta gözlemlenmiştir (ek 11, lev. XI a). Bu alan bahçe olarak kullanıldığından taban döşemesi tamamen yok olmuştur. Araştırmacı bu yapıda da iç duvarlarda kaba Bizans taş işçiliğini tespit etmiştir. Cella girişinde üzerinde ters alfa ve omega harfleri bulunan kuşlarla süslü bir taş levha bulunmuş ve bu rölyef M.S. 6. yy. tarihlendirilmiştir. Bu buluntulara dayanarak Harper, bu tapınak alanının daha sonran Bizans döneminde de dini amaçlarla kullanıldığını belirtir. Bu alandaki çalışmalar sırasında M.S. 2-3. yy. tarihlenen çok iyi korunmuş bir korint sütun başlığı, muhtemelen cella girişi üzerindeki frize ait vahşi domuz kabartması, üzerlerinde erkek ve dişi aslan kabartmaları ile avlanırken betimlenen aslan kabartmalarının yer aldığı arşitrav parçaları bulunmuştur (Harper – Bayburtluoğlu 1968a, 155-158).

3.2. Epigrafik Çalışmalar

Şar Köy'e ait epigrafik çalışmalar 1882'de Karolides'in çalışmalarıyla başlar, yine 1882 yılında Ramsay Şar Köy ait yazıtlar yayınlamıştır. Bu yazılar Sir C. Wilson tarafından kopyalanmıştır. Wilson çok yazıt görmüş fakat hepsini tercüme edememiştir. 1883 yılında Waddington (Waddington 1883, 125 vd), 1888'de Sterrett (Sterrett 1888, passim), 1898 Yorke (Yorke 1898, 306 vd.) yine 1898'de Chantre (Chantre 1898, passim), 1908 ve 1911'de Jerphanion (Jerphanion 1908, 437 vd.; Jerphanion 1911, 283 vd), 1911'de Oehler (Oehler 1911, 71 vd.) yine 1911'de Hogarth, G. Bell ile birlikte 5 yazıt yayınlamışlardır (Hogarth 1911, 350 vd.).1923'de Souter (Souter 1923, 399 vd.), 1936'da Jacopi (Jacopi 1936, passim), 1941'de Ramsay (Ramsay 1941, passim), 1964'de Harper (Harper 1964, 163 vd.), Şar Köye ait epigrafik malzemeyi yayınlamışlardır.

Bu çalışmaların ışığında Harper, 1963-1965 yılları arasında Şar Köy’de yaptığı araştırmaların sonucunda tespit ettiği yazıtlarla birlikte, 1880 – 1900 yıllarında Şar Köy ile ilgili yapılan epigrafik çalışmalardan da yararlanarak bazılarını düzeltip tekrar yayınlanmasını sağlamıştır. Yayımladığı eserleri Harper dokuz başlık altında incelemiştir. İdareci sınıf, yerel yöneticiler ve asiller, dini, miltaşları, mezar taşları Roma ismi ihtiva edenler ve Roma ismi ihtiva etmeyenler, yakın çevre mezarları, Hristiyanlar ve parçalanmış, belirlenemeyenler (Harper 1968, 93-94).

Harper, 1972’de makalesinde, Şar Köye ait 17 parça yazıtı ek olarak yayınlamıştır (Harper 1972, 225).

Şar Köy epigrafik malzemesi ile ilgili diğer bir çalışmada F. Baz tarafından doktora tezi olarak çalışılmıştır. Bu yayında daha önce yayımlanan epigrafik malzemenin tekrar bir değerlendirilmesi yapılmıştır (Baz 2007, passim).

Ancak Şar Köy’de ele geçen ve yayınlanan çok sayıda ki Grekçe ve Latince yazıtlarda, Komana adına rastlanmamıştır. Kentin adı yazıtlarda Hieropolis olarak geçmektedir (Ünal – Girginer 2007, 55). Komana adının daha kutsal mahalli, Hieropolis adınınsa kutsal mahallin etrafında gelişmiş ve ancak baş rahiplerin nüfuzlarının sona ermesinden sonra şehre verilmiş bir isim olduğu düşünülmektedir (Anadolu 1967, 6).

3.3. Yüzey Araştırmaları

Şar Köy’de ilk yüzey araştırması niteliğindeki çalışma Brown tarafından yapılmıştır. Bu araştırmanın çoğunluğu Maraş - Elbistan Platosunun kuzeyinde odaklanmış olmasına rağmen, Brown Şar Köy’de de incelemelerde bulunmuştur. Klasik ve Bizans yerleşimlerinin modern köyün altında olduğunu belirten Brown, köyün kuzeyinde yol üzerinde sayısız tümülüsün varlığından bahseder. Yüzeyde ise tespit ettiği çok sayıdaki seramik, sikke ve küçük buluntuyu Klasik ve Geç Dönem’e tarihler (Brown 1967, 127,160).

Şar Köy’de daha kapsamlı bir yüzey araştırması ise 2002 yılında K. Serdar Girginer başkanlığında yürütülen “Adana İli ve Çevresi Arkeolojik Yüzey Araştırmaları (Tufanbeyli) ve Kizzuwatna Araştırmaları I” projesi ile yapılmıştır.

Bu proje kapsamında Şar Köy ve sınırları içinde çok ayrıntılı bir çalışma yapılmıştır. Öncelikle çalışmalara köyün 1 km. kuzeydoğusunda yer alan Kıçıkırık Yazısı’nda başlanmıştır. Alanda silexlerle birlikte obsidyenler toplanmış, bu grubun içinde yongalar, çekirdek ve parçaları, Neolitik Döneme ait olabilecek dilgiler ve parçaları, düzeltili dilgi ve yonga üzerine dişlemeli aletin dışında ETÇ seramiği, aynı alan içinde yer alan su kaynağı ve çevresinde yapılan incelemelerde yapı elemanları tespit edilmiştir. Bu alandan toplanan seramikler Roma Dönemi’ne tarihlendirilmiştir. Bu kaynağın güneydoğusunda çok sayıda yığma mezar ile birlikte mimari izler ve alanda üç adet sütun parçası kayıt altına alınmıştır.

Köyün 2 km. kuzeyinde yer alan Osman Pınarı’nda ise, çok yoğun olarak dromoslu mezarlar tespit edilmiştir. Pınarın kuzeyindeki Apalak Tepe ve yamaçlarında yine aynı tip mezarlar ile pınarın üstünde Roma Dönemi hamam kalıntıları; pınarın çevresinde suyla ilgili su kanalları ve bununla ilişkili mimari; pınarın güneyinde kilise kalıntıları ile yoğun bir şekilde mimari elemanlar; pınarın güneydoğusunda üç kaya mezarı ve tepede yığma mezarlar, Parsık’a doğru yine iki adet yığma mezar ve arazide yer yer blok mimari parçalar tespit edilerek kayıt altına alınmıştır. İkiztepeler’de ise, bir adet stel parçası ele geçmiştir. Tüm alandan toplanan seramiğin özelliği Roma ve Bizans Dönemlerine aittir.

Köyün içindeki Orta Tomas ve Çatal Tepe’nin zirvelerindeki kayalık alanlarda yığma ve kaya mezarlar tespit edilmiş, bu tepelerin de yine çok fazla tahrip edildiği gözlenmiştir. Toplanan seramikler Hellenistik, Roma ve Bizans Dönemlerine aittir. Yapılan incelemeler sonucunda bu iki tepe benzer malzemeye sahip olması nedeniyle aynı yerleşim olarak düşünülmüştür.

Yine Şar Köyü sınırları içinde, köyün 500 m. doğusunda yer alan Kavak Tepe / Ortak Bahçeler’de yapılan incelemelerde yüzeyden toplanan seramikler Hellenistik ve yoğun olarak Roma Dönemine tarihlenmiştir.

Şar Köyü içinde yer alan tiyatronun güneyinde ve köyün 500 m. doğusunda yer alan Danayatan'da ise, sütunlar, bir kaya odasıyla, kayaya oyulmuş lahit tespit edilmiş ve az sayıda Roma Dönemi seramiği bulunmuştur.

Tiyatronun güney tepelerinde uzun süre önce açılmış yığma mezarlar, köyün merkezinde Sarız Nehri'nin güney kıyısındaki Roma Tiyatrosu, 100m. batıda Bizans özellikleri gösteren bir Hamam kalıntısı, 500 m kuzeyde yer alan Kırık Kilise adıyla bilinen Roma Senatör Mezarı (Heroon) ve köyün merkezindeki Ala Kapı adıyla anılan Roma tapınağının bezemeli cella giriş kapısı ile köyün girişindeki İdris Tepe'deki kaya mezarları bu çalışmalar sırasında tespit edilmiştir.

Şar köyde yapılan çalışmalar sonucunda araştırmacı, gerek arazi gözlemleri gerekse toplanan seramik ve küçük buluntu değerlendirmelerine dayanarak, Orta Tomas Tepe ve Çatal Tepe yerleşimleri ile Kavak Tepe'yi "Kapadokya Komanası" olarak adlandırarak, Ala Kapı ve Kırık Kilise'de yapılan kazılar ve epigrafik malzemenin de bu düşünceyi desteklediğini belirtir (Girginer 2004a, 313-314).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAPADOKYA KOMANASI SERAMİK GRUPLARI

4.1. Ağız Kenarı İçte Keskin Profilli Sığ Çanaklar (Katalog No: 1-7)

Bu grup içinde yer alan örnekler Kenyon Form 1 ile benzerlik göstermektedir. Kenyon Form 1 sigillataların en erken örnekleri olarak düşünülmektedir. Birçok merkezde yaygın tip olarak görülen Form 1'in türemiş olduğu Helenistik bir form örneğini bulmak oldukça zordur. Hellenistik devrin köşeli profilli, siyah astarlı tabak ve kaselerinin bu forma örnek olmadığı açıktır. Oysa yine Helenistik Dönemin içe dönük kenarlı siyah astarlı kaseleri bu tipe daha yakındır. Bu tip tabakların iç yüzeyi bezemesiz bırakıldığı gibi konsantirik daireler, palmet veya isis tacı bezemeli örnekleri de bulunmaktadır. Ağız çapları 12-32 cm arasında değişiklik göstermektedir. Fakat küçük ağız çaplı örnekleri nadir olarak bulunmaktadır.

Samaria buluntularının da bu form iki grupta incelenmiştir. Ağız kenarı içe dönük ya da hafifçe yukarı kalkık, farklı yüksekliklerde geniş halka kaideli kaseler bu örnekler diğer örneklerle oranla daha sığdırlar. İkinci grup içinde yer alan kaselerin ise ağız kenarı daha diktir ve bu örnekler daha derindir. Form 1'nin kendi içinde oldukça çeşitlendirilmiş alt grupları tespit edilmiştir.

Antakya buluntuları da çok çeşitlilik gösterdiğinden Waage bunları sınıflandıramamış ancak kaide ve kenarın almış olduğu profil ve ölçülere göre basit farklılıkların bir listesini yapmıştır. Dar Kaideli; kaide çapı kenar yarı çapından daha uzun, Geniş Kaideli; kaide çapı kenar yarı çapından daha uzun, Yivli Kaideli, Düz kaideli, Kalınlaştırılmış Köşeli Kenarlı Tip vb. (Kenyon 1957, 315,309). Kenyon, Samaria buluntularına göre Form 1'i M.Ö. 1. yy. ile M.S. 1. yy. arasına tarihlemektedir (Kenyon 1957, 314, fig.73,2,7).

Antiochia örnekleri Geç Helenistik Dönem içinde incelenmiş ve Waage tarafından M.Ö. 2. yy ortasından – 1. yy. sonuna tarihlendirilmiştir (Waage 1948, 24, Lev.IV fig.126x,132k).

Hayes tarafından Doğu Sigillata A Form 4 olarak tanımlanmış ve M.Ö. 2. yy. sonu ile M.S. 10/20 arasına tarihlendirilmiştir (Hayes 1985, 16, Lev.I, fig.4).

Ilion (Troia) da bulunan benzer örneği Doğu Sigillata a grubu içinde sınıflandırılmış ve Hayes Form 4 ile karşılaştırılarak aynı döneme tarihlendirilmiştir (Heath – Tekkök 2007, 24, fig.1).

Ainos (Enez) Nekropol Alanı'nda bulunan benzer örneği M.Ö 1. yy. – M.S. 1 yy. ortasına tarihlendirilmiştir (Başaran 2003, 75, Lev. LXVII, fig.1).

4.2. İçte Kaideye Geçişte Keskin Profilli Derin Çanaklar (Katalog No: 8-12)

Bu grup içinde yer alan örneklerin benzerlerini Kenyon, Form 2 olarak tanımlamıştır. Kenyon Form 2, Form 1 ile Form 16 arasında bir geçiş formudur. Gövde yapısıyla Form 16 ya benzer ancak Form 2, kaideden gövdeye köşeli bir geçiş yapar ve gövde dışı daha geniş açılır. İç yüzeyde ise gövdeden dibe geçişte hafif bir açığı yapar. Bu örnekler, Form 1 de yer alan örneklerle oranla daha derindirler. Kenyon Form 2, grubunu M.Ö 1. yüzyıla tarihlemiştir (Kenyon 1957, 315, fig.73,15).

Tarsus Gözlü Kule de bulunan benzer örneği ise M.S. 1. yy sonu ile 2. yy başına tarihlendirilmiştir (Jones 1950, s.243, fig.193, 402, A-B).

Paphos da bulunan örnek Doğu Siggilataları A grubu içinde incelenmiş ve kesin olmamakla birlikte M.S. 2. yy başına tarihlendirilmiştir (Hayes 1991, 36, fig.17/7, Hayes 1985, 38, Lev. IV, fig.21).

Corinte yer alan benzer örneği Wright, Doğu Sigillata A grubu içinde incelemiş ve Samaria Form 2 ile karşılaştırılarak aynı döneme tarihlendirmiştir (Wright 1980, 50,fig.4,44).

Tarsus Cumhuriyet Alanı örnekleri iki grup altında incelenmiştir. İlk grubunu daha sıkı tabaklar oluşturur, bunların düz dudaklarından itibaren, kaideye kadar çok düzgün bir biçimde daralan karnı vardır. İkinci gruptakiler ise ilk gruba göre daha derindirler ve karnın alt kısmında belirgin bir kırılma vardır. Burada bulunan örnekler

için önerilen tarihleme M.Ö. 1. yy. – M.S. 1. yy. arasındır (Yıldız 2006, 85, Lev..25,fig.174).

4.3. Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çanak (Katalog No:13)

Ağız kenarı dışa çekik, gövdeye geçişte keskin köşeli profilli çanak. Alçak halka kaidelidir. Samaria’da benzer örneği Form 11 içinde tanımlanmıştır. Form 11, form 10 ile form 13 arasında geçiş formudur ve M.Ö. 30 – Augustan Dönemine tarihlenmektedir (Kenyon 1957, 310,329, fig.79,5).

Atiochia’daki benzer örneği ise Geç Hellenistik Pergamon kapları içinde incelenmiş ve M.Ö. 2. yy. ortası – M.Ö. 1.yy. sonuna tarihlendirilmiştir (Waage 1948, 23, Lev.III, fig.116p).

4.4. Basit Ağız Kenarlı Küresel Gövdeli Çanaklar (Katalog No: 14-20)

Doğu sigillataları A seramiklerinin tipik form ve yapısal özelliklerine sahip bir grubu da, küresel gövdeli basit ağız kenarlı kaselerden oluşmaktadır. Bu grup içinde yer alan örnekler Kenyon form 16 içinde değerlendirilmiştir (Derin 1994, 152). Form 16, Hellenistik ve öncesi döneme ait yarım küre karınlı, ancak kenarı içe dönük olan çanakların devamı niteliğindedir. Samaria buluntularına göre form 16 M.Ö. 1 yy. – M.S. 1 yy. arasına tarihlendirilir. Bu grubun paralel örnekleri bir çok yerleşimde bulunmuştur (Kenyon 1957, 332-334, fig.80, 1-8.).

Antiochia’da yer alan örnekler Geç Helenistik döneme içinde incelenmiş ve M.Ö. 2. yy. ortası – M.Ö. 1.yy. sonuna tarihlendirilmiştir (Waage 1948, 24, fig.6).

Tarsus Gözlü Kule’de yer alan örnekler Hellenistik - Roma Pergamon kapları içinde incelenmiştir ve M.Ö. 2. yy ortasından M.S. 1. yy ortasına tarihlenmektedir (Jones 1950, 233, fig.188,137, 275).

Corinth’de bulunan benzer örneği Hayes, Doğu Sigillata A grubu içinde incelemiş ve Kenyon’nun gruplamalarını buraya adapte etmiştir. Hayes Corinth Güney Stoa buluntularını M.S. 1. yy. tarihlemiştir (Hayes 1973, 451, Lev.85,fig.117).

Aşvan Kale’de bulunan benzer örneği M.S. 1 yy’la tarihlendirilmekle birlikte bu formun paralel örneklerinin Helenistik Dönem’de de bulunduğu belirtilmiştir (Mitchell 1980, 71,157 fig.41.542).

Athenian Agora’da yer alan örnekler M.Ö 1. yy sonuna tarihlendirilmiştir (Robinson 1959, 2,11, Lev.1,58,60, fig.F6-11).

Zeugma’da yer alan örnek ise M.S. 1. yy ortasına tarihlendirilmektedir (Gschwind 2006, 57, Lev.LXXXI, fig.2). Zeugma’da bulunan benzer örnekleri Kenyon Form 16 ile karşılaştırılmış ve Samaria buluntuları ile aynı döneme tarihlendirilmiştir (Adibelli 1997, 44, fig. 16.1,16.2). Tarsus Cumhuriyet Alanı kazılarında ele geçen örnekler DSA grubu içinde tanımlanmış ve M.Ö. 2.yy. sonu ile M.S. 1. yy. arasına tarihlendirilmiştir (Yıldız 2006, 95, fig.296,304,306-307,309,311,314,317).

4.5. Yuvarlatılmış Ağız Kenarlı Çanak (Katalog No: 21)

Yuvarlatılmış dikey ağız kenarlı, düz dipli çanak. Antiochia’daki benzer örneği Geç Helenistik Pergamon kapları içinde incelenmiş ve M.Ö. 2. yy. ortası – M.Ö. 1.yy. sonuna tarihlendirilmiştir (Waage 1948, 23, Lev.III, fig.122).

4.6. Dikey Ağız Kenarlı Çanak (Katalog No: 22)

Bu grup içinde yer alan tek parça örnek, dikey basit ağız kenarlıdır. Yüksek tutulan kenardan gövdeye geçiş yuvarlak bir kavisle sağlanmıştır. Hayes tarafından benzer örneği Doğu Sigillata A grubu içinde incelenmiş ve Form 13a olarak tanımlanmıştır. Önerilen tarih M.Ö. 1. yy. ikinci yarısı -M.S. 1. yy. (Hayes 1985, 20,Lev.II/11).

Tarsus Cumhuriyet Alanı Kazısı’nda bulunan tek parça örnek de Hayes 13a ile karşılaştırılmış ve aynı döneme tarihlendirilmiştir (Yıldız 2006, 94, Lev.40, fig.280).

4.7. Şişkin Gövdeli Çanak (Katalog No: 23)

Bu grup içinde yer alan tek parça örnek, dışa açık ağız kenarlı, şişkin gövdeli bir forma sahiptir. Doğu Sigillataları içinde nadir bir formu temsil etmektedir. Bu formun en yakın benzer örneği Samsat Kazıları’nda bulunmuş ve M.Ö. 1.yy. tarihlendirilmiştir

(Zoroğlu 1986, 87, çiz. 9). Efes'te bulunan benzer örneği Doğu Sigillata A grubu içinde incelenmiş ve M.S. 1. yy. ilk yarısına tarihlendirilmiştir (Mitsopoulos – Leon 1991, 89, Lev.111, fig. G 23).

Antiochia'da bulunan benzer örneği ise Erken Roma Pergamon kapları içinde incelenmiştir ve M.Ö. 1. yy. – M.S. 1. yy. arasına tarihlendirilmiştir (Waage 1948, 32,34, Lev.V, fig.450f). Hem Efes, hem de Antiochia da bulunan benzer örneklerinin iç yüzey ağız kenarında iki sıra ince yiv sırası görülmekte. Komana örneğinde ise ağız kenarı yivsizdir.

4.8. Ağız Kenarı İç Bükey profilli Sığ Çanaklar (Katalog No: 24-30)

Bu grup içinde yer alan örnekler, ağız kenarı iç bükey profilli sığ çanaklardan oluşmaktadır. Omuzdan gövdeye geçiş ise belirgin yuvarlak çıkıntılı bir kavisle sağlanmıştır. Bu örneklerin gövde biçimleri benzer olmakla birlikte dudak profilleri üç farklı tip göstermektedir. Ç.T.02.1/1.10, Ç.T.02.1/1.1, Ç.T.02.1/1.9 nolu örneklerde dudak kısmı dışta üçgen oluşturacak şekilde kalınlaştırılmış, Ç.T.02.1/1.4, Ç.T.02.1/1.6, Ç.T.02.1/1.8 nolu örneklerde dudak kısmı yuvarlatılmış, Ç.T.02.1/1.5 nolu örneğin ise dudak kısmı içe eğik düz profillidir.

Benzer örnekleri Hayes tarafından Sigillata Pontica kapları içinde değerlendirilmiş ve M.S. 1. – 2. yy. arasına tarihlendirilmiştir (Hayes 1985, 93, Lev.XXIII/1).

Knidos Kap Krio kazısında bulunan benzer örnekleri ise M.S. 1. yy. ilk yarısına tarihlendirilmiştir (Doksanaltı 2006, 838, no: 1677,1679).

4.9. Dışa Açık, Ağız Kenarı Dışta kalınlaştırılmış Çanaklar (Katalog No: 31-35)

Bu grubu oluşturan örnekler dışa açık ağız kenarlı, ağız kenarı dışta kalınlaştırılmıştır omuzdan gövdeye köşeli bir profille bağlanan çanaklardan oluşmaktadır.

Kululu kazılarında bulunan benzer iki örneği M.S. 1. – 2. yy. tarihlendirilmiştir (Jones 1969, 93, fig.22-23).

Alişar Höyük kazılarında ele geçen örnekler ise Roma Pergamon kapları içinde ele alınmış ve M.S. 2. yy. tarihlendirilmiştir (Waage 1937, 83, fig.81, 39).

Aşvan Kale kazılarında bulunan benzer örneği Roma Dönemi kapları içinde değerlendirilmiştir (Mitchell 1980, fig. 41,540).

Sivas İli, Havuz Köyü Karaseki Düzü Aslantaş Mevkiin’de yapılan yüzey araştırmalarında da benzer bir örneği bulunmuştur (Korkmaz 2003, 98-99, çiz. no 41-e, 41-f).

4.10. İç Bükey Ağız Kenarlı Fincan (Katalog No: 36-37)

Bu grup içinde yer alan parçaların benzer örneği Kenyon tarafından Form 23 içinde değerlendirilmiştir. Bu form, dibe doğru çan biçiminde daralan gövdeli, iç bükey kenarlı, bazen dışta rulet bezemeli, halka kaideli fincan olarak tanımlanır.

Bu kupaların ilk örnekleri Roma Ia Augustan Dönemi’nde batıda ilk kez görülmeye başlamıştır. Form 23’ün güzel bir serisi Beth-Shan III’de bulunmuştur. Farklı varyasyonları ise Waage tarafından Antioch IV’te incelenmiştir. Antakya ve Samaria buluntuları, Suriye buluntularıyla uygunluk göstermektedir (Kenyon 1957, 338).

Bu formu Batı sigillataları içinde Form 8 (Haltern) grubunda ele alınan fincanların formu ile de benzerlik göstermektedir. Bu form aslında metal kapların bir imitasyonudur ve Doğu sigillata formları içinde Batı Sigillatalarına oranla daha iyi taklit edilmişlerdir (Zoroğlu 1986, 91).

Komana örneğinin, hem form hem de astar özellikleri bakımından Samaria Form 23 içindeki en yakın benzer örneği fig. 81,6’dır. Kenyon Form 23’ü M.Ö 1. yy. – M.S. 1. yy. arasına tarihler (Kenyon 1957, 338, fig.81,6).

Corinth'de bulunan benzer örneğini Hayes Doğu Sigillata A grubu içinde incelemiştir ve Kenyon'nun gruplamalarını buraya adapte etmiştir. Hayes Corinth Güney Stoa buluntularını M.S. 1. yy. tarihlemiştir (Hayes 1973, 451, Lev.85,fig.119). Buradaki örnek de elimizdeki örnekle ağız kısmının ve gövdenin bezemesiz oluşu ve astar özellikleri bakımından benzerlik göstermektedir.

Antioch'daki benzer örneği Erken Roma Pergamon kapları içinde incelenmiş ve M.Ö. 1.yy. başı ile M.S. 1. yy. sonuna tarihlendirilmiştir (Waage 1948, 37, Lev.V, fig.453k).

Wright tarafından incelenen benzer örneği Doğu Sigillata A grubu içinde tanımlanmış ve Samaria Kenyon Form 23 ile örneklendirilmiştir. Dudak alt kısmı yivli ve rulet bezemelidir. Form olarak Komana örneğine benzemekle birlikte bezeme özelliği açısından farklılık gösterir (Wright 1980, 145, fig.3,23).

Tarsus Gözlü Kule'de bulunan benzer örnekleri Roma dolgusu içinde incelenmiş ve M.Ö. 1.yy. sonu ile M.S. 1. yy. ilk yarısına tarihlendirilmiştir (Jones 1950, 244, fig.144,194,416-417). Efes'te bulunan benzer örneği Samaria form 23 ile karşılaştırılmış ve aynı döneme tarihlendirilmiştir (Mitsopoulos – Leon 1991, 90, Lev.113, fig. G 26).

Atlente'de Hayes benzer örneği Doğu sigillata A grubu içinde Form 45 olarak belirlemiş ve M.S.1/10-50/60 tarihlendirmiştir (Hayes 1985, 34, Lev.VI/11-12; Hayes 1997, fig.20,5).

Samsat Kazıları'nda bulunan benzer örneği M.S. 1.yy. ilk yarısına tarihlendirilmiştir (Zoroğlu 1986, 91, çiz.11).

Pergamon kapları içinde bulunan benzer örneği M.S. 1. yy. ilk yarısına tarihlendirilmiştir (Luca 1968, 158, Lev.56,386). Kıbrıs'ta bulunan benzer örneği ise Roma Dönemi kapları içine değerlendirilmiş ve Roma I evresine tarihlendirilmiştir (Vessberg 1956, 66, fig.30,3).

4.11. Dış Bükey Ağız Kenarlı Fincan (Katalog No: 38)

Ağız kenarı dış bükey profilli, çan biçimli gövdeli fincan. Komana örnekleri arasında iki parça ele geçmiştir. Ancak en iyi korunmuş bir örnek kataloga alınmıştır. Benzer örneği Çandarlı'da Leoschke tarafından tip 16 olarak tanımlanmış ve Anadolu'da bulunan benzer örnekleri Augustus sonrasına tarihlenmiştir (Leoschke 1912, 370, Lev. XXIX,16). Dura Europos'ta bulunan benzer örneği ise Domitian-Trojan Dönemine tarihlendirilmiştir (Cox 1949, 11, fig.61).

BEŞİNCİ BÖLÜM

KATALOG

Katalog No:1, ek 12, lev.XIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.315

Ölçüler :

Ağız Çapı : 33 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 9.1cm

Cidar Kalınlığı : 1.2 – 0.9 cm

Hamur Rengi : 5YR 6/6 kırmızımsı sarı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 5/6 kırmızı – 5YR 7/6 kırmızımsı sarı

Katkı Maddeleri :mika

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı içte keskin bir kavisle düz dibe bağlanır. Alçak ve kaba kaidelidir. Astar dış yüzeyde sadece ağız kenarına uygulanmıştır. İç ve dış yüzeyde astar altından düzeltme izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Şekil 1

Katalog No:2, ek 12, lev.XIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.670

Ölçüler :

Ağız Çapı : 13 cm

Kaide Çapı : 5.4

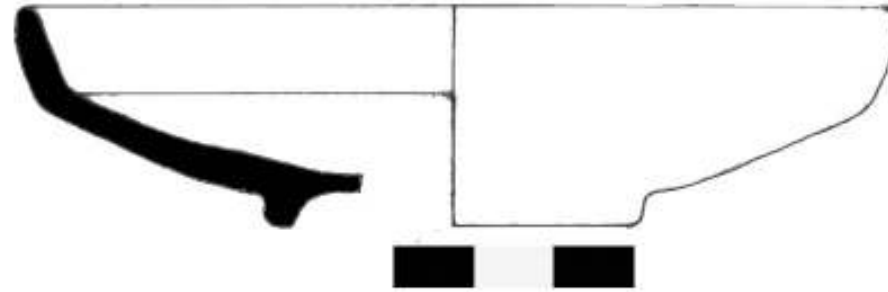
Korunan Yükseklik : 5 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.5 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5YR 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri : mika, kalker

Şekil 2

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı içte hafif bir kavisle gövdeye geçer ve gövde daralarak halka kaideye bağlanır. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlıdır ancak astar çok aşınmıştır. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No:3, ek 13, lev.XIIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.672

Ölçüler :

Ağız Çapı : 16

Kaide Çapı : 6.3

Korunan Yükseklik : 3.7 cm

Cidar Kalınlığı : 0.5 – 0.7 cm

Hamur Rengi : 7.5 YR 6/4 açık kahverengi

Astar Rengi İç/ Dış : 5 YR 7/8 kırmızımsı sarı – 5 YR 6/6

kırmızımsı sarı

Katkı Maddeleri : mika, kalker

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı içte keskin bir kavisle gövdeye geçer ve gövde daralarak halka kaideye bağlanır. İç ve dış yüzey mat astarlıdır ancak astar çok aşınmış yer yer korunabilmiştir. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri görülür, özellikle dış yüzeyde gövdeden kaideye geçişte bu izler belirginleşmektedir. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Şekil 3

Katalog No:4, ek 13, lev.XIIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.16

Ölçüler :

Ağız Çapı : 15 cm

Kaide Çapı : 7 cm

Korunan Yükseklik : 3.2 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.5 cm

Hamur Rengi : 5YR 6/6 kırmızımsı sarı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri : mika, kalker

Şekil 4

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş Ağız kenarı içte keskin bir kavisle gövdeye geçer ve daralarak kaideye bağlanır. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlıdır. İç ve dış yüzeyde siyah alacalanmalar görülür. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No:5, ek 14, lev.XIVa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.1011

Ölçüler :

Ağız Çapı : 15

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 4.3 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.4 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 7/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri : mika, kalker

Şekil 5

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı içte keskin bir kavisle gövdeye geçer ve gövde daralarak kaideye doğru uzanır.

İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlıdır, çok aşınmış olan astar yer yer korunabilmiştir. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No:6, ek 14, lev.XIVb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.671

Ölçüler :

Ağız Çapı : 15 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 3.8 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.5 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5YR 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri : mika, kalker

Şekil 6

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş Ağız kenarı içte keskin bir kavisle gövdeye geçer. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlıdır.

Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No:7, ek 15, lev.XVa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.687

Ölçüler :

Ağız Çapı : 23 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 5.2 cm

Cidar Kalınlığı : 0.6 – 0.7 cm

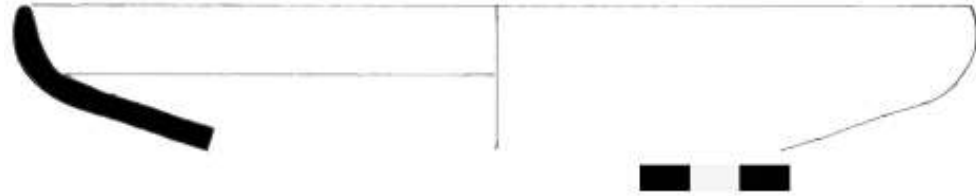
Hamur Rengi : 5YR 6/8 kırmızımsı sarı

Astar Rengi İç/ Dış : 5YR 6/6 kırmızımsı sarı

Katkı Maddeleri : mika,

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı içte hafif bir kavisle gövdeye geçer ve gövde daralarak kaideye doğru uzanır. İç ve dış yüzey parlak astarlıdır. Dış yüzeyde ağız kenarında astar üzerinde siyah renkte alacalanmalar görülür. İç ve dış yüzeyde astar altından düzeltme izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneklidir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Şekil 7

Katalog No: 8, ek 15, lev.XVb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.17

Ölçüler :

Ağız Çapı : 17 cm

Kaide Çapı : 5.4 cm

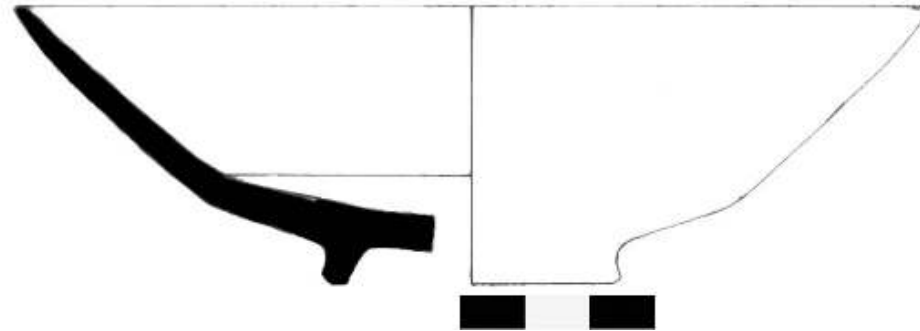
Korunan Yükseklik : 8.2 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.7 cm

Hamur Rengi : 10R 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :mika

Şekil 8

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş çanak parçası. Ağız kenarı içte, dibe keskin bir profille bağlanır. Halka kaideli. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 1. yy. – M.S. 2. yy.

Katalog No: 9, ek 16, lev.XVIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.18

Ölçüler :

Ağız Çapı : 17 cm

Kaide Çapı : 5.4 cm

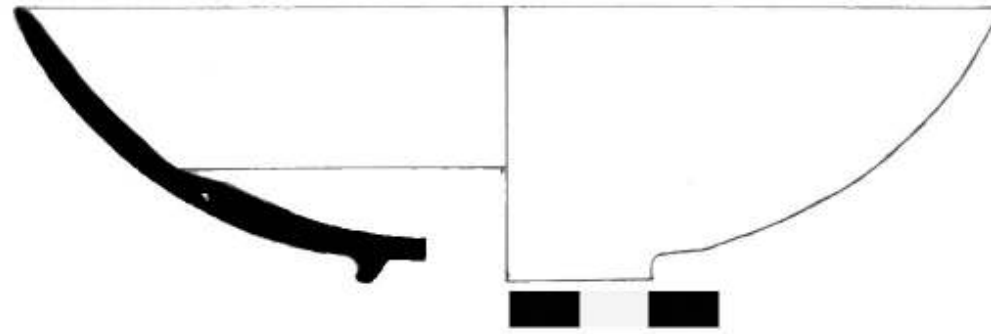
Korunan Yükseklik : 7.1 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.6 cm

Hamur Rengi : 10R 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :mika

Şekil 9

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş çanak parçası. Ağız kenarı içte, dibe keskin bir profille bağlanır. Halka kaideli. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 1. yy. – M.S. 2. yy.

Katalog No: 10, ek 16, lev.XVIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.353

Ölçüler :

Ağız Çapı : 17 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 7 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.5 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri :mika, kum

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş çanak parçası. Ağız kenarı içte, dibe keskin bir profille bağlanır. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri oldukça belirgindir. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 1. yy. – M.S. 2. yy.

Şekil 10

Katalog No: 11, ek 7, lev.XVIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.458

Ölçüler :

Ağız Çapı : 15 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 6.3 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.4 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5YR 6/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :mika

Şekil 11

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş çanak parçası. Ağız kenarı içte, dibe keskin bir profille bağlanır. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri belirgindir. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 1. yy. – M.S. 2. yy.

Katalog No:12, ek 17, lev.XVIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.371

Ölçüler :

Ağız Çapı : 15 cm

Kaide Çapı :

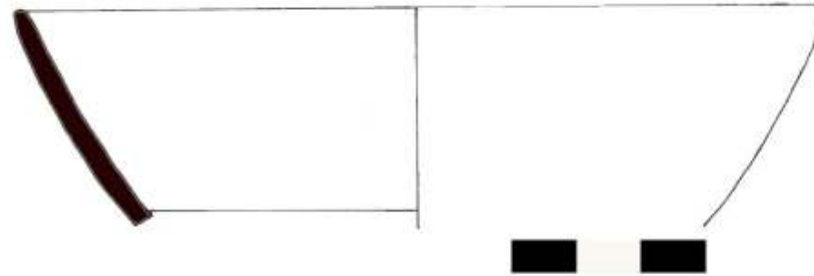
Korunan Yükseklik : 4.6 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.4 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5YR 6/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :mika, kum, az kireç

Şekil 12

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş çanak parçası. Ağız kenarı içte, dibe keskin bir profille bağlanır. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 1. yy. – M.S. 2. yy.

Katalog No:13, ek 18, lev.XVIIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.840

Ölçüler :

Ağız Çapı: 13 cm

Kaide Çapı: 4.6 cm

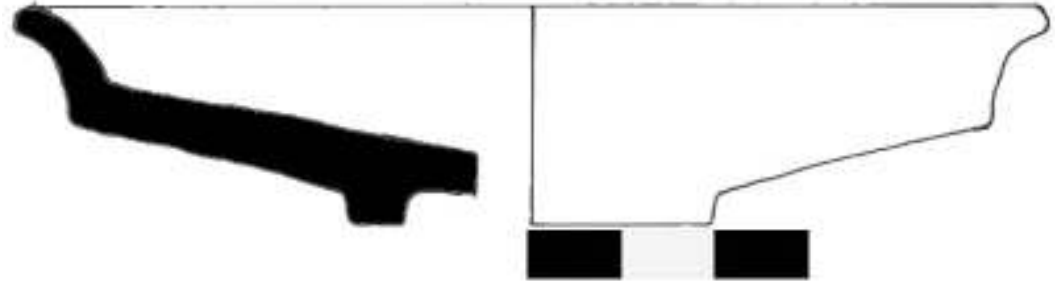
Korunan Yükseklik: 5.1cm

Cidar Kalınlığı: 0.4 – 0.9 cm

Hamur Rengi: 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış: 2.5YR 5/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri: mika, kalker

Şekil 13

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı dışa çekik ve yuvarlatılmış omuzdan gövdeye geçişte köşeli profilli sığ çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renkte parlak astarlıdır. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri belirgindir. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneklidir.

Tarihleme : M.Ö. 2. yy. ortası – M.Ö. 1. yy. sonu.

Katalog No : 14, ek 18, lev.XVIIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.363

Ölçüler :

Ağız Çapı : 12 cm

Kaide Çapı :

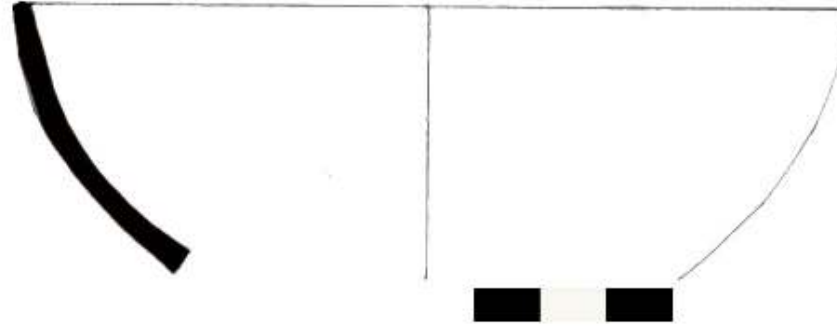
Korunan Yükseklik : 6.2 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 - 0.4 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri : az mika

Şekil 14

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Basit ağız kenarlı, yarım küresel gövdeli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. Dış yüzeyde ağız kenarında yer yer siyah alacalanmalar görülür. İç ve dış yüzeyde astar altından çark izleri görülebilmekte. Hamur iyi pişmiş, sert, az gözenekli.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No : 15, ek 19, lev.XIXa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.349

Ölçüler :

Ağız Çapı : 13 cm

Kaide Çapı :

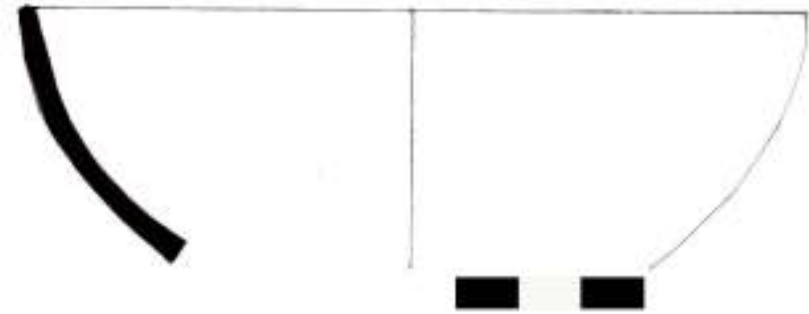
Korunan Yükseklik : 5 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.4 cm

Hamur Rengi : 5YR 7/6 kırmızımsı sarı

Astar Rengi İç/Dış : 2.5YR 6/8 – 2.5YR 5/8 açık kırmızı - kırmızı

Katkı Maddeleri : mika

Şekil 15

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Basit ağız kenarlı, yarım küresel gövdeli çanak parçası. Mat astarlı. Dış yüzeyde siyah renkte alacalanma görülür. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No : 16, ek 19, lev.XIXb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.374

Ölçüler :

Ağız Çapı : 14 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 5.4 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.6 cm

Hamur Rengi : 10R 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/Dış : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri : az mika

Şekil 16

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Basit ağız kenarlı, yarım küresel gövdeli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. Dış yüzeyde ağız kenarında yoğun olan astarın gövdeye doğru damla şeklinde daha koyu bir renkte aktığı görülür. İç ve dış yüzeyde astar altından çark izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş, sert ve az gözeneklidir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No : 17, ek 20, lev.XXa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.776

Ölçüler :

Ağız Çapı : 13 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 4.5 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.5 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 7/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/Dış : 2.5YR 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri : az mika

Şekil 17

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Basit ağız kenarlı, yarım küresel gövdeli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. İç yüzeyde ağız kenarında çark izleri görülmekte. Dış yüzeyde ise gövde üzerinde ince uçlu bir aletle derin olmayan bir yiv açılmıştır. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No : 18, ek 20, lev.XXb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.441

Ölçüler :

Ağız Çapı : 11 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 4.4 cm

Cidar Kalınlığı : 0.5 – 0.6 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/Dış : 2.5YR 6/6 açık kırmızı

Katkı Maddeleri : az mika

Şekil 18

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Basit ağız kenarlı, yarım küresel gövdeli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renkte parlak astarlı. İç yüzeyde astar altından çark izleri görülmekte. Dış yüzey ise ince sivri uçlu bir aletle derin olmayan yivlerle, düzensiz bölümlere ayrılmıştır. Hamur iyi pişmiş, sert ve az gözeneklidir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Katalog No : 19, ek 21, lev.XXIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.706

Ölçüler :

Ağız Çapı : 14 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 4.9 cm

Cidar Kalınlığı : 0.6 – 0.4 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/Dış : 10R 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri :

Tanım: Basit ağız kenarlı, yarım küresel gövdeli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. Dış yüzeyde ağız kenarı siyah renkte alacalı. Hamur iyi pişmiş, sert ve az gözenekli.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Şekil 19

Katalog No: 20, ek 21, lev.XXIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1. 447

Ölçüler :

Ağız Çapı : 12 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 3.9 cm

Cidar Kalınlığı : 0.3 – 0.5 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/Dış : 10R 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri : mika

Tanım: Basit ağız kenarlı, yarım küresel gövdeli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Şekil 20

Katalog No : 21, ek 22, lev.XXIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.20

Ölçüler :

Ağız Çapı : 29 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 4.9 cm

Cidar Kalınlığı : 0.6 - 0.8 cm

Hamur Rengi : Gley1 4/N gri - 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 5/6 kırmızı – 5YR 6/6 kırmızımsı sarı

Katkı Maddeleri :

Tanım: Yuvarlatılmış dikey ağız kenarlı, düz dipli çanak. Astar iç ve dış yüzeyde ağız kenarında aynı renktedir. Dışta dip kısmı ayrı renkte astarlanmıştır. Özlü hamurlu. Hamur kötü pişmiş, sert ve gözeneklidir.

Tarihleme: M.Ö. 2. yy. ortası – M.S. 1. yy. sonu.

Şekil 21

Katalog No : 22, ek 22, lev.XXIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.12

Ölçüler :

Ağız Çapı : 13 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 4.7 cm

Cidar Kalınlığı : 0.2 - 0.5 cm

Hamur Rengi : 2.5YR 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 5/6 kırmızı

Katkı Maddeleri :

Şekil 22

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Dikey basit ağız kenarlı çanak parçası. Yüksek tutulan kenardan gövdeye geçiş yuvarlak bir kavisle sağlanmıştır. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.Ö. 1. yy. ikinci yarısı -M.S. 1. yy.

Katalog No:23, ek 23, lev.XXIIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel)

2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.790

Ölçüler :

Ağız Çapı : 15 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 6.7 cm

Cidar Kalınlığı : 0.7 – 0.4cm

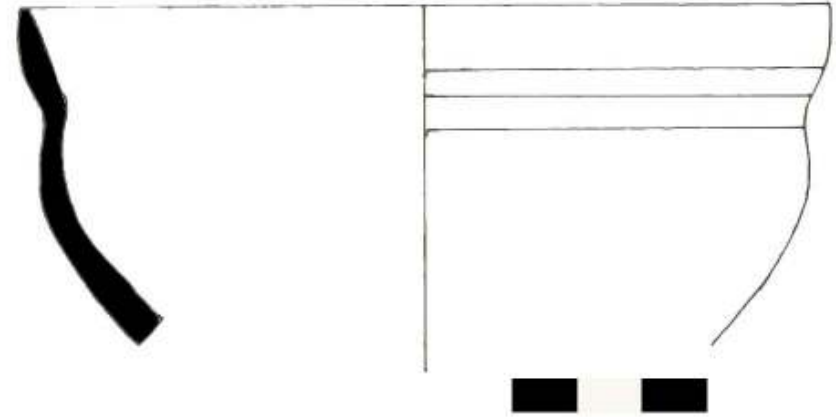
Hamur Rengi : 2.5 YR 7/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5 YR 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri :mika

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Dışa açık ağız kenarlı şişkin gövdeli çanak parçası. Omuzdan gövdeye geçiş oluklu. Dışta ağız kısmı sarımsı krem renkte. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.Ö. 1. yy. – M.S. 1. yy.

Şekil 23

Katalog No:24, ek 23, lev.XXIIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.10

Ölçüler :

Ağız Çapı : 15 cm

Kaide Çapı : 4.8 cm

Korunan Yükseklik : 6.2 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.7 cm

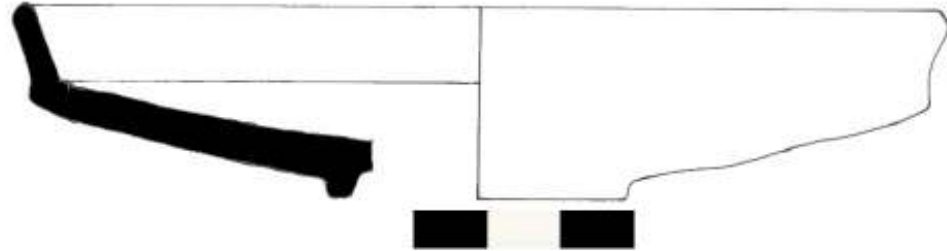
Hamur Rengi : 2.5 YR 7/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5 YR 5/6 kırmızı

Katkı Maddeleri :

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş. Dudak kısmı dışta üçgen oluşturacak şekilde kalınlaştırılmış, iç bükey kenarlı sığ çanak. Alçak halka kaideli. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. Dış yüzeyde ağız kenarında astar tamamen aşınmıştır. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 24

Katalog No:25, ek 24, lev.XXIVa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.1

Ölçüler :

Ağız Çapı : 16 cm

Kaide Çapı :

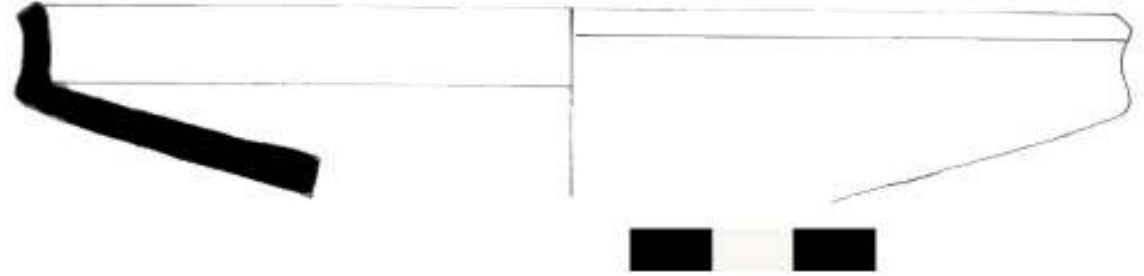
Korunan Yükseklik : 4.9 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.6 cm

Hamur Rengi : 2.5 YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5 YR 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :

Şekil 25

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Dudak kısmı dışta üçgen oluşturacak şekilde kalınlaştırılmış, iç bükey kenarlı sığ çanak. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.S. 1. – 2. yy.

Katalog No:26, ek 24, lev.XXIVb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.9

Ölçüler :

Ağız Çapı : 16 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 3 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.5 cm

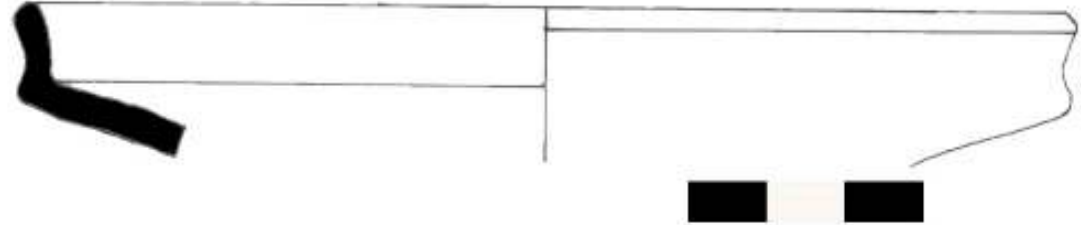
Hamur Rengi : 2.5 YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5 YR 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Dudak kısmı dışta üçgen oluşturacak şekilde kalınlaştırılmış, iç bükey kenarlı sığ çanak. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 26

Katalog No:27, ek 25, lev.XXVa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.8

Ölçüler :

Ağız Çapı : 14 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 4.3 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.5 cm

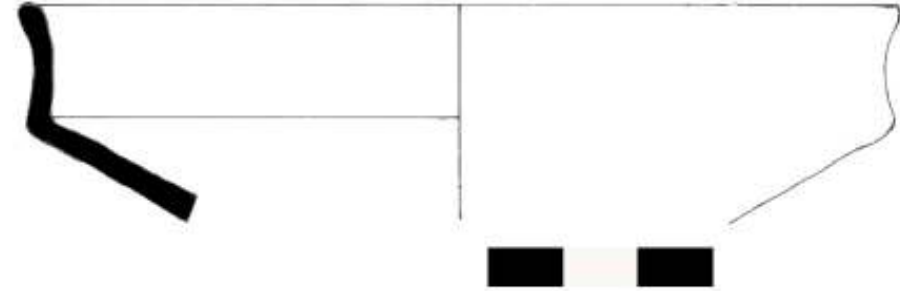
Hamur Rengi : 2.5 YR 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5 YR 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Dudak kısmı yuvarlatılmış, iç bükey kenarlı sığ çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. Dış yüzeyde siyah alacalanmalar görülmekte. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri belirgindir. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 27

Katalog No:28, ek 25, lev.XXVb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.6

Ölçüler :

Ağız Çapı : 17 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 3.2 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.6 cm

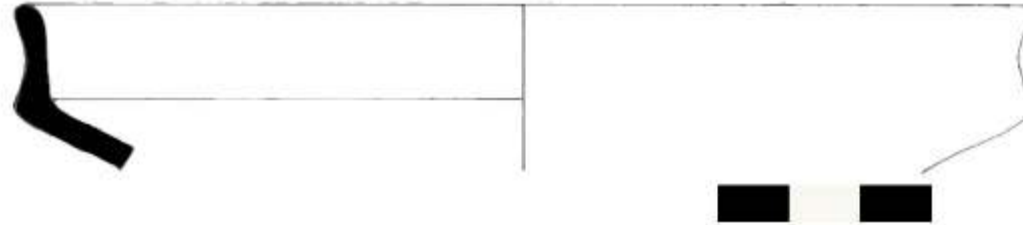
Hamur Rengi : 2.5 YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 2.5 YR 6/6 açık kırmızı

Katkı Maddeleri :

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Dudak kısmı yuvarlatılmış, iç bükey kenarlı sığ çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri belirgindir. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 28

Katalog No:29, ek 26, lev.XXVIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.4

Ölçüler :

Ağız Çapı : 17 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik : 5 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.9 cm

Hamur Rengi : Gley1 4/N gri

Astar Rengi İç/ Dış : 5Y 5/1 gri – 10YR 5/2 grimsi kahve

Katkı Maddeleri :

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Dudak kısmı yuvarlatılmış, iç bükey kenarlı sığ çanak parçası. İç yüzeyde düzeltme izleri görülmekte. Dış yüzeyin ise büyük kısmı kalker kaplıdır. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 29

Katalog No:30, ek 26, lev.XXVIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.5

Ölçüler :

Ağız Çapı : 16 cm

Kaide Çapı : 5.1 cm

Korunan Yükseklik : 7.2 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 – 0.8 cm

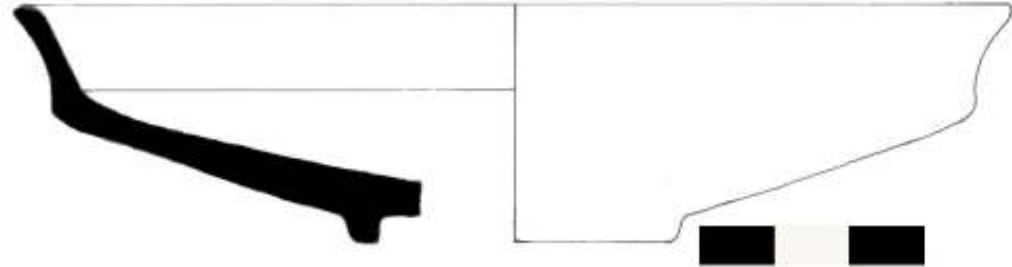
Hamur Rengi : 2.5 YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış : 10R 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri :

Tanım: Ağız, gövde ve kaidenin bir kısmı korunmuş. Dudak kısmı içe eğik düz profilli, iç bükey kenarlı sığ çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. İç yüzeyde astar yer yer korunmuştur. Hamur iyi pişmiş, sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme : M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 30

Katalog No: 31, ek 27, lev.XXVIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.846

Ölçüler :

Ağız Çapı: 17 cm

Kaide Çapı:

Korunan Yükseklik: 6.1 cm

Cidar Kalınlığı : 0.5 - 0.8 cm

Hamur Rengi: 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış: 5YR 6/6 kırmızımsı sarı

Katkı Maddeleri: mika

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı dışa açık ve dışta kalınlaştırılmış omuzdan gövdeye geçişte köşeli profilli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk astarlı. İç yüzey mat astarlı, dış yüzeyde ise ağız ile gövdeye geçiş kısmına astar daha koyu ve parlaktır.

İç ve dış yüzeyde astar üzerinde alacalanmalar görülür. İç yüzeyde düzeltme izleri belirgin. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 31

Katalog No: 32, ek 27, lev.XXVIIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Kavak Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: KY.02.1/1.107

Ölçüler :

Ağız Çapı: 16 cm

Kaide Çapı:

Korunan Yükseklik: 3.8 cm

Cidar Kalınlığı : 0.4 - 0.5 cm

Hamur Rengi: 2.5YR 6/8 açık kırmızı

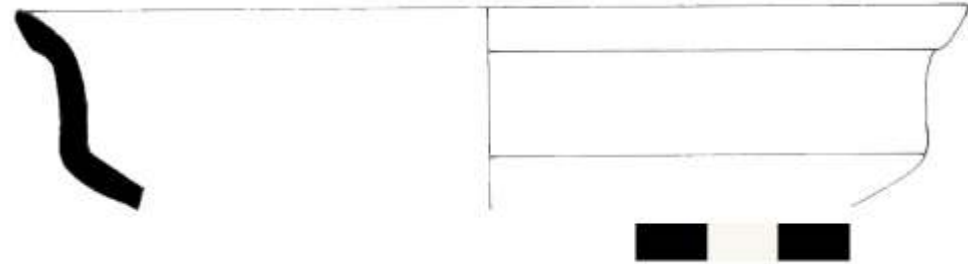
Astar Rengi İç/ Dış: 5YR 6/6 kırmızımsı sarı

Katkı Maddeleri: mika

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı dışa açık ve dışta kalınlaştırılmış omuzdan gövdeye geçişte köşeli profilli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk astarlıdır. Dış yüzeyde, ağız kenarında alacalanmalar görülür. İç yüzeyde ise astar oldukça aşınmıştır.

Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 32

Katalog No: 33, ek 28, lev.XXVIIIa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: Ç.T.02.1/1.19

Ölçüler :

Ağız Çapı: 20 cm

Kaide Çapı:

Korunan Yükseklik: 5 cm

Cidar Kalınlığı : 0.5 - 0.7 cm

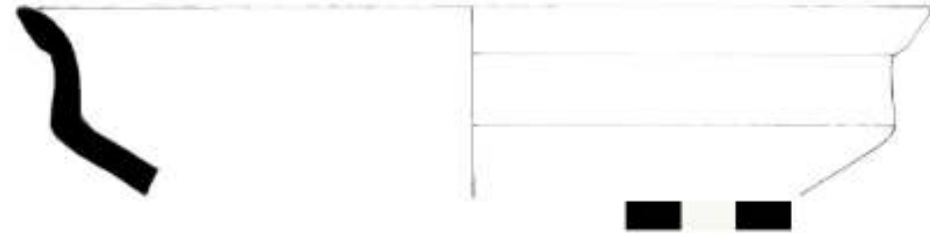
Hamur Rengi: 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış: 10R 5/6 kırmızı

Katkı Maddeleri: mika

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı dışa açık ve dışta kalınlaştırılmış omuzdan gövdeye geçişte köşeli profilli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk astarlıdır. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 33

Katalog No: 34, ek 28, lev.XXVIIIb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: KY.02.1/1.241

Ölçüler :

Ağız Çapı: 16 cm

Kaide Çapı:

Korunan Yükseklik: 4 cm

Cidar Kalınlığı : 0.5 - 0.6 cm

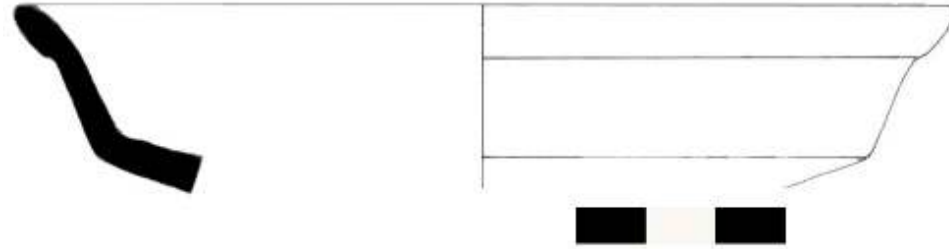
Hamur Rengi: 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış: 10R 5/6 kırmızı

Katkı Maddeleri: mika

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı dışa açık ve dışta kalınlaştırılmış omuzdan gövdeye geçişte köşeli profilli çanak parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlıdır. İç yüzeyde astar altından düzeltme izleri görülmekte. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 34

Katalog No: 35, ek 29, lev.XXIXa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Orta Tomas Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: OT.02.1/1.678

Ölçüler :

Ağız Çapı: 18 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik: 3.8 cm

Cidar Kalınlığı: 0.5 – 0.6 cm

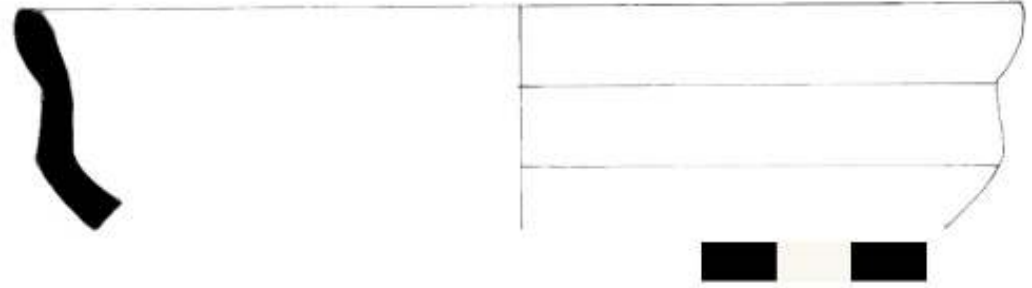
Hamur Rengi: 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Astar Rengi İç/ Dış: 2.5YR 6/8 açık kırmızı

Katkı Maddeleri: mika

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı dışa açık ve dışta kalınlaştırılmış omuzdan gövdeye geçişte köşeli profilli çanak parçası. İç yüzeyde astar çok aşınmış. Dış yüzeyde astar ağız ve omuzdan gövdeye geçiş kısmına kadar daha koyu uygulanmış. İç yüzeyde düzeltme izleri oldukça belirgin. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: M.S. 1. – 2. yy.

Şekil 35

Katalog No: 36, ek 29, lev.XXIXb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe
(Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.3

Ölçüler :

Ağız Çapı: 16 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik: 7 cm

Cidar Kalınlığı: 0.4 – 0.7 cm

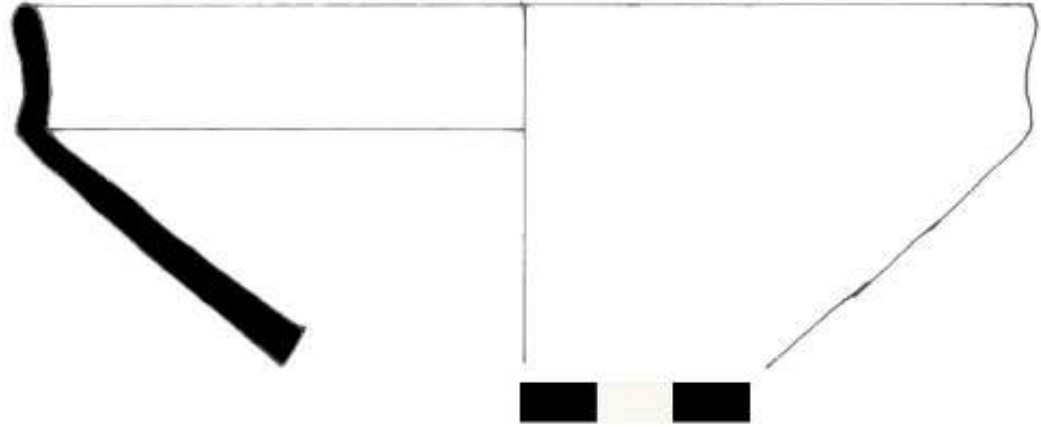
Hamur Rengi: 5YR 6/6 kırmızımsı sarı

Astar Rengi İç: 7.5YR 5/3 kahverengi

Katkı Maddeleri: mika, taşçık.

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. İç bükey kenarlı, çan biçiminde daralan gövdeli, fincan parçası. İç yüzey parlak astarlı. Dış yüzey ise tamamen kalker kaplıdır. Hamur iyi pişmiş sert ve gözenekli.

Tarihleme: M.Ö 1. yy. – M.S. 1. yy

Şekil 36

Katalog No: 37, ek 30, lev.XXXa

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.7

Ölçüler :

Ağız Çapı: Alınamıyor.

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik: 4 cm

Cidar Kalınlığı: 0.4 – 0.7 cm

Hamur Rengi: 2.5YR 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç: 10R 5/6 kırmızı

Katkı Maddeleri: mika

Şekil 37

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. İç bükey kenarlı, çan biçiminde daralan gövdeli, fincan parçası. İç ve dış yüzey aynı renk mat astarlı. İç ve dış yüzeyde düzeltme izleri belirgindir. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksiz.

Tarihleme: M.Ö 1. yy. – M.S. 1. yy

Katalog No: 38, ek 30, lev.XXXb

Buluntu Yeri ve Yılı : Tufanbeyli Şarköy Çatal Tepe (Genel) 2002

Yüzey Araştırması No: ÇT.02.1/1.11

Ölçüler :

Ağız Çapı: 15 cm

Kaide Çapı :

Korunan Yükseklik: 6.8 cm

Cidar Kalınlığı: 0.4 – 0.5 cm

Hamur Rengi: 10R 6/6 açık kırmızı

Astar Rengi İç: 10R 5/8 kırmızı

Katkı Maddeleri: mika, taşçık.

Tanım: Ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuş. Ağız kenarı dış bükey profil, çan biçimli gövdeli fincan parçası. İç ve dış yüzey aynı renk parlak astarlı. Dış yüzeyin bir kısmı kalker kaplı. Hamur iyi pişmiş sert ve gözeneksizdir.

Tarihleme: Domitian-Trojan Dönemi.

Şekil 38

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ

Şar Köy’de Kapadokya Komanası Antik kentinin yerleşim alanı olarak düşünülen Orta Tomas Tepe, Çatal Tepe ve Ortak Bahçeler (Kavak Yerleşim) olarak adlandırılan alanlardan toplanan seramiklerin, yoğunluğu Helenistik ve Roma Dönemlerine aittir. Bu malzeme içindeki Geç Helenistik ve Roma Dönemine tarihlenen “açık kaplar” ağız formlarındaki çeşitliliğe göre alt gruplara ayrılmıştır. Seramiklerin ait olduğu gruplar form, hamur, astar, katkı ve pişme özellikleri açısından incelenmiş ve her seramik parçası için bir katalog hazırlanmıştır. Her form grubunun benzerleri mümkün olduğu ölçüde form gruplarının değerlendirilmesi kısmında verilmeye çalışılmıştır.

İncelenen malzeme grubu içinde Samaria Doğu Sigillata A grubu içinde değerlendirilen Kenyon Form 1, 2, 11, 16, 23 ve Hayes’in yapmış olduğu Doğu Sigillata A sınıflandırmasına göre de Form 13a, 45 tespit edilmiştir. Diğer formların çalışılan malzeme içinde bulunamamasının başlıca nedeni bu formların o dönemde daha çok talep görmesinden ziyade çalışılan malzemenin yüzey araştırmasından toplanmış olması ve tabii ki Şar Köy’de uzun yıllardır devam eden ve neredeyse meslek haline dönüşen defineciliğin oluşturduğu tahribatla açıklanabilir.

Ağız Kenarı İç Bükey Profilli Sığ Çanaklar içinde değerlendirilen (Katalog No:24-30) 8 parçanın benzer örnekleri Hayes tarafından Sigillata Pontica kapları içinde değerlendirilmiştir (Hayes 1985, 93). Bu kap grubu kentin M.S. 1.-2. yy. arasında Karadeniz Bölgesi ile olan bağlantısının ortaya koymaktadır Kapadokya sınırları içinde yer alan antik kentin tarihine baktığımızda Vespasianus (M.S 69-79) döneminde Kapadokya, Galatia Eyaletiyle birleştirilmiştir. Böylece bu büyük eyalet sınırları kuzeyde orta ve doğu Karadeniz kıyı kesimine kadar uzanmıştır. Bu sınır Traianus (M.S 98-117) zamanında Galatia ve Kapadokya tekrar iki ayrı eyalet haline getirilene kadar korunmuştur (Özsait 1982, 389 - 390).

Çalışma konusu içine alınan seramiklerin hamuru genel olarak açık kırmızı, kırmızımsı sarı tonlarda olup hamur sert dokulu, iyi elenmiş ve az katkılıdır. Belirgin katkı maddesi mikadır. Astar rengi kırmızı, açık kırmızı, kırmızımsı sarı tonlarda değişmektedir. Kap yüzeyleri genelde pürüzsüzdür ancak bazı örneklerde düzeltmenin özensizce yapıldığı görülür. Astar mat veya parlak bir şekilde tüm yüzeye uygulanmıştır. Bazı kapların yüzeyinde henüz kurumamış astarın pişme sırasında yeterince oksitlenmemesi nedeniyle oluşan siyaha çalan alacalanmalar veya dalga şeklinde kahverengimsi akıntı izleri görülür.

Orta Tomas Tepe'den toplanan malzeme içinde üretim hatası bulunan parçalar tespit edilmiştir. Bu parçalar astarsız bırakılmış, gri renkte hamurludur. Yüzeylerinde engebeler ve ağız kenarlarında eğilmeler görülür (ek 31, lev.XXIX.a-b). Bu parçalar kente olasılıkla yerel üretimin varlığına işaret etmektedir.

Antik kentte daha önce çok sınırlı bir alanda da olsa Harper tarafından kazılar yapılmış ancak ağırlıklı olarak mimari ve epigrafik malzeme üzerinde durulmuştur. Seramik malzeme değerlendirilmeye alınmamıştır. Bu nedenle antik kentte yapılacak daha kapsamlı bir kazı ya da sondaj çalışması ile arkeometrik çalışmalar kentin hem kültürel tarihinin hem de Kummanni – Komana ilişkisinin net olarak açığa çıkmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıbelli, I. (1997), “Zeugma Sigillatları”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akşit, İ. (1985), *Roma İmparatorluk Tarihi; M.Ö. 27-M.S. 395*, İstanbul.
- Akurgal, E. (1995), *Anadolu Uygarlıkları*, İstanbul.
- Anadolu, M. U. (1967), *Kappadokia Comanası’ndaki Mezar Anıtı*, İstanbul.
- Aslan, M. (2000), *Antikçağ Anadolu’sunun Savaşçı Kavmi Galatlar*, İstanbul.
- Aydoğan, Ş. (1997), “Kappadokia”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2*, İstanbul, 946.
- Başaran, S. (2003), “Ainos’un Geç Helenistik – Erken Roma Dönemi Seramik Buluntuları”, *Les Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine*, (Ed. C. Abadie – Reynal) *Varia Anatolica XV*, İstanbul, 71-77
- Baz, F. (2007), *Die Inschriften von Komana (Hierapolis) in Kappadokien*, İstanbul.
- Brown, G.H. (1967), “Prehistoric Pottery from the Antitaurus” *Anatolian Studies XVI*, I 123-164.
- Chantre, E. (1898), *Mission en Cappadoce 1893-1894*, Paris.
- Crowfoot, J.W., Kenyon, K. M. 1957 : *The Objects from Samaria-Sebaste III*, London.
- Cox, D. H. (1949), *The Excavations at Dura Europos: The Grek and Roman Pottery*, Part I, Fascicle 2, New Haven.
- Çapar, Ö. (1995), “Yerli Bir Anadolu Tanrıçası: MA”, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXVII/1-2, 583-598.
- Derin, Z. (1994), “Aşağı Fırat Havzasındaki (Elazığ – Malatya Bölgesi) Yerleşim Merkezlerinde Ele Geçen Doğu Sigillatları A Türü Keramikler”, *Arkeoloji Dergisi II: M. (Usman) Anadolu’ya Armağan*, İzmir, 149 -172.

- Doksanaltı, E. (2006), “ Knidos Kap – Krio Kazı Alanı”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Emre, Ö. (1985), “Ürgüp Avanos Uçhisar (Nevşehir) Arasının Genel ve Uygulamalı Jeomorfolojisi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Coğrafya Enstitüsü, İstanbul.
- Esin, U. (1998), *Tarih Öncesi Çağların Kapadokyası*, İstanbul.
- Girginer, K. S. -Yüksel, E., (2002), “Çukurova Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Kizzuwatna Araştırmaları Projesi”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi 109 – 110*, 51-56.
- Girginer, K. S. (2003), “Adana ve Çevresi Kizzuwatna Araştırmaları Projesi: M.Ö. II. Binde Develi ve Tufanbeyli’nin Arkeolojik Önemi”, *Bütün Yönleriyle Develi I. Bilgi Şöleni 26-28 Ekim 2002*, Develi, 231-249.
- Girginer, K. S. (2004a), “2002 Yılı Adana İli ve Çevresi Yüzey Araştırmaları (Tufanbeyli) ve Kizzuwatna Araştırmaları I”, *XXI. Araştırma Sonuçları Toplantısı I*, Ankara, 311-324.
- Girginer, K. S. - Girginer, Ö. O. - Akıl, H. (2004b), “2003 Yılı Adana İli Yüzey Araştırmaları : Saimbeyli ve Tufanbeyli”, *Haberler 17*, 23-24.
- Girginer, K. S. (2004c), “Adana Yüzey Araştırmaları 2003: Tufanbeyli-Saimbeyli”, *Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri 2*, 63-67.
- Girginer, K. S. (2005), “Çukurova Üniversitesi Kizzuwatna Araştırmaları Projesi: 2002 Yılı Adana Arkeolojik Yüzey Araştırmaları ve Kummanni-Comana İlişkileri”, *V. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri*, Çorum 2-8 Eylül 2002, Ankara, 377-404.
- Girginer, K. S.- Girginer, Ö. - Erhan, F. (2006), “2004 Yılı Adana İli ve Kayseri Yüzey Araştırmaları (Sarız ve Kozan)”, *XXIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı II*, Antalya, 293-308.

- Girginer, K. S. - Özdemir, F. H. - Kaplan, B. (2007), "2002-2006 Yılları Kapadokya ve Kilikya Yüzey Araştırmaları: Genel Bir Değerlendirme", *Doğudan Yükselen Işık, Arkeoloji Yazıları, Atatürk Üniversitesi 50. Kuruluş Yıldönümü Arkeoloji Bölümü Armağanı*, (Ed: B.Can-M.Işıklı), 231-266.
- Gschwind, M. (2006), "Roman Pottery from Zeugma: Continuity, Change, and The Central Euphrates Perspective", *Uluslar arası Geçmişten Geleceğe Zeugma Sempozyumu, 20-22 Mayıs 2004*, (Ed. R. Ergeç), Gaziantep, 55-69.
- Harper, R. P. (1964), "Roman Senators in Cappadocia", *Anatolian Studies XIV*, 163-168.
- Harper, R. P. - Bayburtluoğlu, İ. (1968a), "Preliminary Report on Excavations at Şar, Comana Cappadociae, in 1967", *Anatolian Studies XVIII*, 149-158.
- Harper, R. P. - Bayburtluoğlu, İ. (1968b), "Preliminary Report on Excavations at Şar, Comana Cappadociae, in 1967", *Türk Arkeoloji Dergisi XVI/2*, 107-112.
- Harper, R. P. (1968), "Tituli Comanorum Cappadociae", *Anatolian Studies Vol. XVIII*, 93-147.
- Harper, R. P. (1972), "Tituli Comanorum Cappadociae Iterum Suppleti" *Anatolian Studies XXII: Special Number: S. Lloyd*, 225-239.
- Hayes, J. W. (1973), "Roman Pottery from the South Stoa at Corinth", *Hesperia, Vol. 42/ 4*, 416-470.
- Hayes, J. W. (1985), *Atlante Delle Forme Ceramiche II: Ceramica Fine Romana Nel Bacino Mediterraneo*, Enciclopedia Dell'Arte Antica Classica e Orientale, Roma.
- Hayes, J. W. (1991), *Paphos The Hellenistic and Roman Pottery*, Vol. III, Nicosia.
- Hayes, J. W. (1997), *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, British Museum Press.

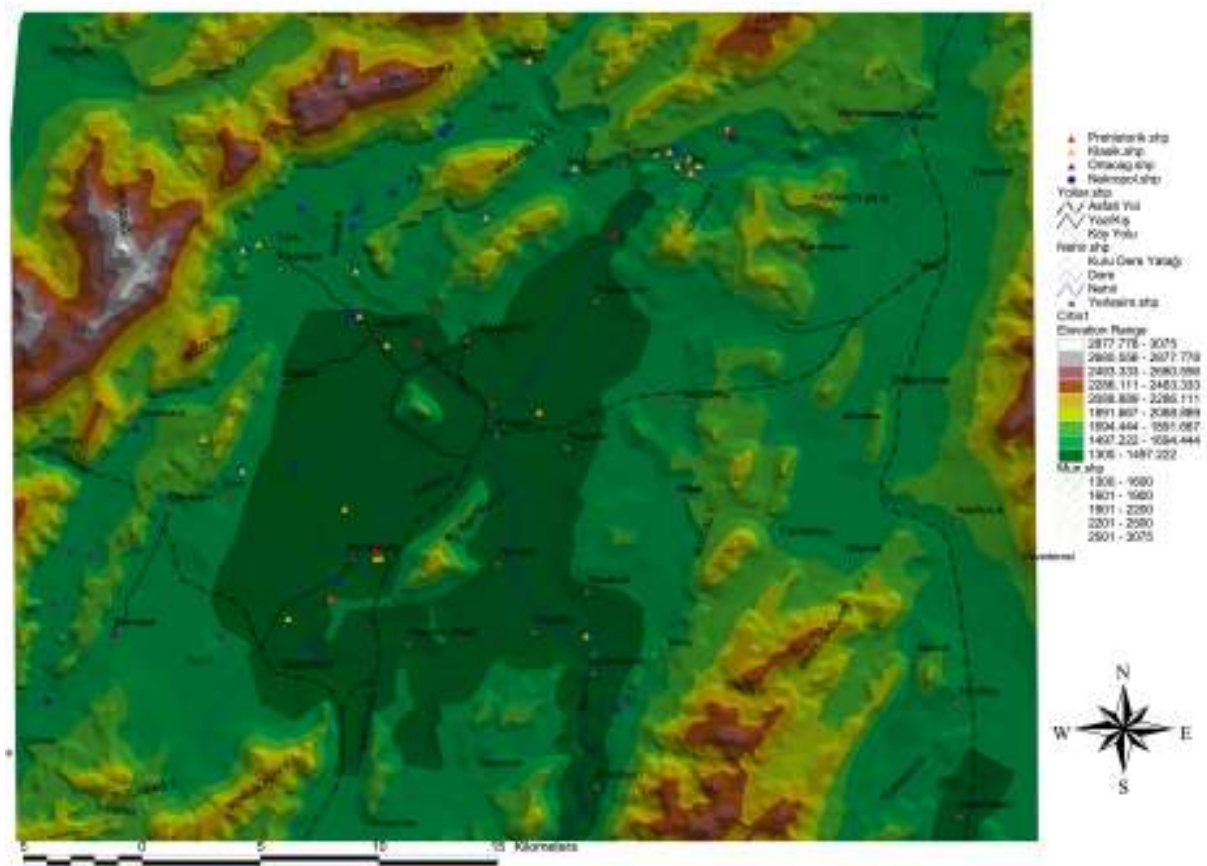
- Heath, S. – Tekkök, B. (2007), *Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia) The Study Collection and Cataloged Pottery*, USA.
- Hodder, I. (2006), “Çatal Höyük Yerleşme, Proje ve Sergi İçin Kısa bir Giriş”, *Topraktan Sonsuzluğa Çatal Höyük*, İstanbul, 8-27.
- Hogarth, D. G. (1911), “Notes by Hogarth of G. L. Bell”, *Amurath to Amurath*, London, 350-352.
- Jacopi, G. (1936), *Dalla Paflagonia alla Commagene*, Rome.
- Jerphanion, G. (1908), “Inscriptions d’Asie Mineure (Pont, Cappadoce, Cilicie)”, *Melanges de la Faculte Orientale de l’Universite St. Joseph, III*, 437-479.
- Jerphanion, G. (1911), “Taurus et Cappadoce”, *Melanges de la Faculte Orientale de l’Universite St. Joseph, V*, 283-328.
- Jones, F. (1950), *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus*, Vol. I, (Ed. H. Goldman), Princeton.
- Jones, F. (1969), “Sherds From Kululu”, *Anadolu XIII*, 89-96.
- Kızıлтаş, Ö.(1999), *Tarihi, Coğrafi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Tufanbeyli*, Ankara.
- Kaya, M. K. (2004), “Roma Lejyonları ve Anadolu”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XIX/2, İzmir, 87- 98.
- Korkmaz, Z. (2003), “Sivas İli Helenistik – Roma Seramiği Işığı Altında Yerleşim Şeması”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Loeschcke, S. (1912), “Sigillata – Töpfereien in Tschandarlı”, *Mitteilungen des Deutshen Archeologischen Instituts Athenische Abteilung, XXXVII*, 344-407.
- Luca, G. (1968), “, Das Asklepieion”, *Deutsches Archaologisches Institut Altertümer von Pergamon (AvP), Band XI-I*, Berlin.

- Mansel, A. M. (1971), *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara.
- Mitchell, S. (1980), *Aşvan Kale Keban Rescue Excavations, Eastern Anatolia*, Ankara.
- Mitsopoulos – Leon (1991), *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos Kleinfunde, Teil: Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit*, Schindler – Wien.
- Munsell (1998), *Munsell Soil Color Charts*.
- Oehler, J. (1911), *Griechische und Lateinische Inschriften aus Kappadozien*, Leipzig.
- Ostrogorsky, G. (1999), *Bizans Devlet Tarihi*, Ankara.
- Özgüç, T. (2005), *Kültepe Kaniş/Neşa*, İstanbul
- Özsait, M. (1982), “Anadolu’da Roma Egemenliği”, *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, 2, İstanbul, 380-482.
- Ramsay, W. M. (1941), *The Social Basis of Roman Power in Asia Minor*, Aberdeen.
- Ramsay, W. M. (1960), *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev: M. Pektaş), İstanbul.
- Robinson, H. (1959), *The Athenian Agora V, 1: Pottery of The Roman Period Cronology*, Berlin.
- Sevim, A. (1988), *Anadolu’nun Fethi Selçuklular Dönemi*, Ankara.
- Strabon (1987), *Coğrafya*, (Çev.A. Pekman), İstanbul.
- Sterrett, J. R. S. (1888), *Preliminary Report of an Archaeological Journey made in Asia Minor during the Summer of 1884*, Boston.
- Souter, A. (1923), “New Cappadocian Grek Inscriptions”, *Anatolian Studies Presented to Sir W. M. Ramsay*, 399-403.
- Talbot, A. M. (1999), “Bizans Manastır Sistemine Giriş”, *Cogito Bizans*, 17, 161-176.

- Texier, C. (2002), *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, (Osmanlı Alfabesi ile Türkçe'ye Çeviren : A. Suat, Latin Alfabesi ile Türkçe'ye Çevirenler: K. Y. Koprman ve M. Yıldız), Ankara.
- Ünal, A. (2002), *Hititler Devrinde Anadolu I*, İstanbul.
- Ünal, A. - Girginer, K. S. (2007), *Kilikya – Çukurova, İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji*, İstanbul.
- Vessberg, O. (1956), *The Swidish Cyprus Expeditions The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus*, , IV/ 3, Stockholm.
- Waage, O. (1937), *The Alishar Höyük Seasons of 1930-32*, Part III, Chicago.
- Waage, F. O. (1948), *Antioch on the Orontes IV*, 1, Wisconsin.
- Waddington, W. (1883), *Inscriptions de la Cataonie, Bulletin de Correspondence Hellenique VII*, 125-148.
- Wright, K. S. (1980), “ A Tiberian Pottery Deposit from Corinth”, *Hesperia*, 49/2, 135-177.
- Yavuz, M. C. - Girginer, K. S. (2006), "Developing A Marketing Communications Strategy For A New Destination Brand : Ancient Comana Cappadocia", *Türk- Kazakh International Tourism Conference: New Perspectives and Values in World Tourism & Tourism Management in the Future*, November 20-26, Proceedings Book-II, 255-270.
- Yıldız, H. D. (1982), “Bizans Tarihi”, *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi* 3, İstanbul, 488-618.
- Yıldız, V. (2006), “Tarsus Cumhuriyet Alanı Kazısında Bulunan Doğu Sigillatları A Grubu Seramikleri”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yorke, V. W. (1898), “Inscriptions from Eastern Asia Minor”, *The Journal of Hellenic Studies* 18, 306-309.

Zoroğlu, L. (1986), “Samsat’da Bulunan Doğu Sigillatları İlk Rapor”, *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* 3, 61-85.

Ek 2 – Levha II

a.Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nün 2002 Yılında Yaptığı Tufanbeyli Yüzey Araştırması Buluntu Haritası (F. Demir tarafından hazırlanmıştır).

Ek 3 – Levha III

a. Şar Köy. (K.S. Girginer).

b. Şar Köy Sarız Nehri. (K.S. Girginer).

Ek 4 – Levha IV

a. Şar Köy Girişi Kaya Mezarları. (K.S. Girginer).

b. Şar Köy Girişi Kaya Mezarı. (K.S. Girginer).

Ek 5 -Levha V

a. Şar Köy Tiyatro. (K.S. Girginer).

b. Şar Köy Tiyatro Scene. (K.S. Girginer).

Ek 6 – Levha VI

a. Şar Köy Tiyatro, Scene İç Duvarlar. (K.S. Girginer).

b. Şar Köy Tiyatro, Scene İç Duvarlar. (K.S. Girginer).

Ek 7 – Levha VII

a. Şar Köy, Tiyatro, Scene Arka Duvar. (K.S. Girginer).

b. Şar Köy Tiyatro. (K.S. Girginer).

Ek 8 – Levha VIII

a. Şar Köy Orta Tomas Tepe Doğu Yamaç. (K.S. Girginer).

b. Orta Tomas Tepe'den Şar Köy. (K.S. Girginer)

Ek 9 – Levha IX

a. Şar Köy Kırık Kilise. (K.S. Girginer).

b. Şar Köy Kırık Kilise. (K.S. Girginer).

Ek 10 – Levha X

a. Şar Köy, Ala Kapı. (K.S. Girginer).

Ek 11 – Levha XI

a. Şar Köy, Ala Kapı (K. Serdar Girginer)

Ek 12 – Levha XII

a.

b.

Ek 13 – Levha XIII

a.

b.

Ek 14 – Levha XIV

a.

b.

Ek 15 – Levha XV

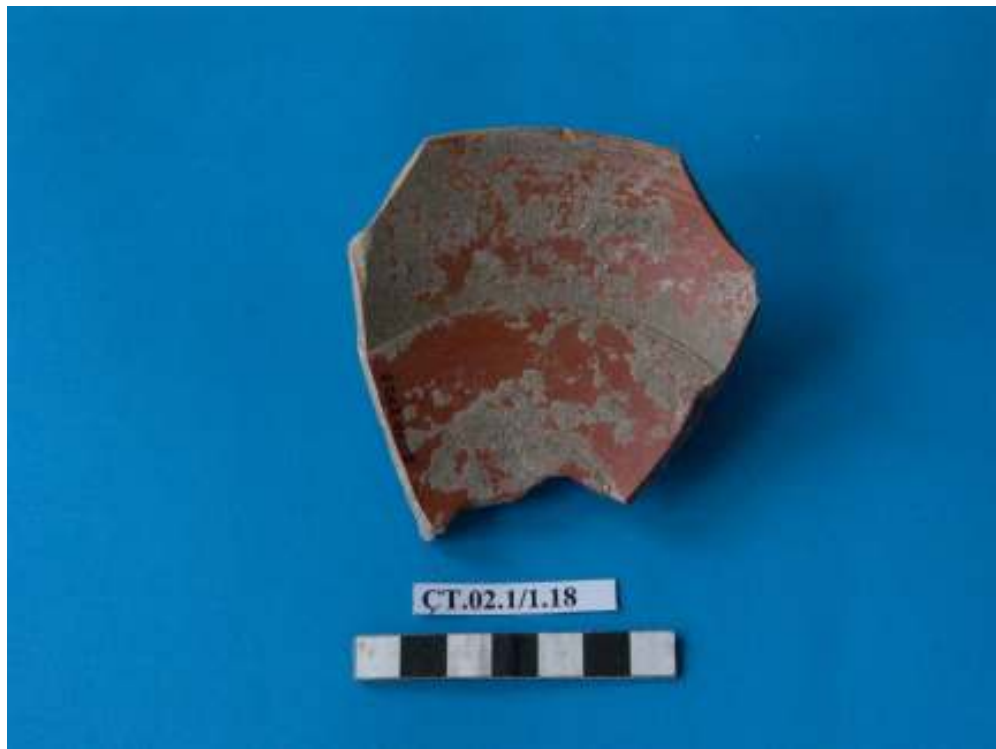

a.

b.

Ek 16 – Levha XVI

a.

b.

Ek 17 – Levha XVII

a.

b.

Ek 18 – Levha XVIII

a.

b.

Ek 19 – Levha XIX

a.

b.

Ek 20 – Levha XX

a.

b.

Ek 21 – Levha XXI

a.

b.

Ek 22 – Levha XXII

a.

b.

Ek 23 – Levha XXIII

a.

b.

Ek 24 – Levha XXIV

a.

b.

Ek 25 – Levha XXV

a.

b.

Ek 26 – Levha XXVI

a.

b.

Ek 27 – Levha XXVII

a.

b.

Ek 28 – Levha XXVIII

a.

b.

Ek 29 – Levha XXIX

a.

b.

Ek 30 – Levha XXX

a.

b.

Ek 31 – Levha XXXI

a. Şar Köy Orta Tomas Tepe Üretimi Hatalı Parçalar.

b. Şar Köy Orta Tomas Tepe Üretimi Hatalı Parçalar.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Hayriye AKIL

Doğum Tarihi ve Yeri : 02. 01.1973 ADANA

Öğrenim Durumu :

Yüksek Lisans : Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji

Anabilim Dalı

Lisans : Trakya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi
Bölümü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Yayınlar:

1. Girginer, K.S., Ö.O., Girginer – H., Akıl (2004), “2003 Yılı Adana İli Yüzey Araştırmaları : Saimbeyli ve Tufanbeyli, *Haberler* 17, 23-24.
2. Akıl, H., (2006), “ Eski Halep Yolu Üzerinde Az Bilinen İki Yapı:Ceyhan Kurtkulağı Kervansarayı ve Camii” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi sayı: 15/3 Arkeoloji Özel Sayı* (Ed. Girginer, K. S., - Erhan, F.), 141-160.

Katılınan Yüzey Araştırması ve Kazılar:

2007 Yrd. Doç.Dr. K.Serdar Girginer Başkanlığında Adana Ceyhan İlçesi Tatarlı Höyük Kazısı.

2007 Kayseri Arkeoloji Müzesi Başkanlığında ve Yrd. Doç.Dr. K. Serdar Girginer Bilimsel Danışmanlığında Kayseri Develi İlçesi Bileç Höyük Kurtarma Kazısı

2006 Yrd. Doç.Dr. K.Serdar Girginer Başkanlığında Kayseri Yahyalı İlçesi Yüzey Araştırması.

2005 Prof. Dr. M. Hamdi Sayar’ın Başkanlığında Kilikia Bölgesi Tarihi Coğrafya ve Epigrafi Araştırmaları Çalışmalarında Yrd. Doç. Dr. K. Serdar Girginer Koordinatörlüğünde Adana Ceyhan İlçesi ve Çevresi Prehistorik Alanların tespiti.

2005 Yrd. Doç.Dr. K.Serdar Girginer Başkanlığında Kayseri Develi İlçesi Yüzey Araştırması.

2004 Prof. Dr. M. Hamdi Sayar'ın Başkanlığında Kilikia Bölgesi Tarihi Coğrafya ve Epiğrafi Araştırmaları Çalışmalarında Yrd. Doç. Dr. K. Serdar Girginer Koordinatörlüğünde Adana Kozan İlçesi ve Çevresi Prehistorik Alanların tespiti.

2004 Yrd. Doç. Dr. K. Serdar Girginer Başkanlığında Kayseri Sarız İlçesi Yüzey araştırması.

2003 Yrd. Doç. Dr. K. Serdar Girginer Başkanlığında Adana Saimbeyli – Tufanbeyli ve Pozantı İlçeleri Yüzey Araştırmaları.

2002 Yrd. Doç. Dr. K. Serdar Girginer Başkanlığında Adana Tufanbeyli İlçesi ve Çevresi Yüzey Araştırması.